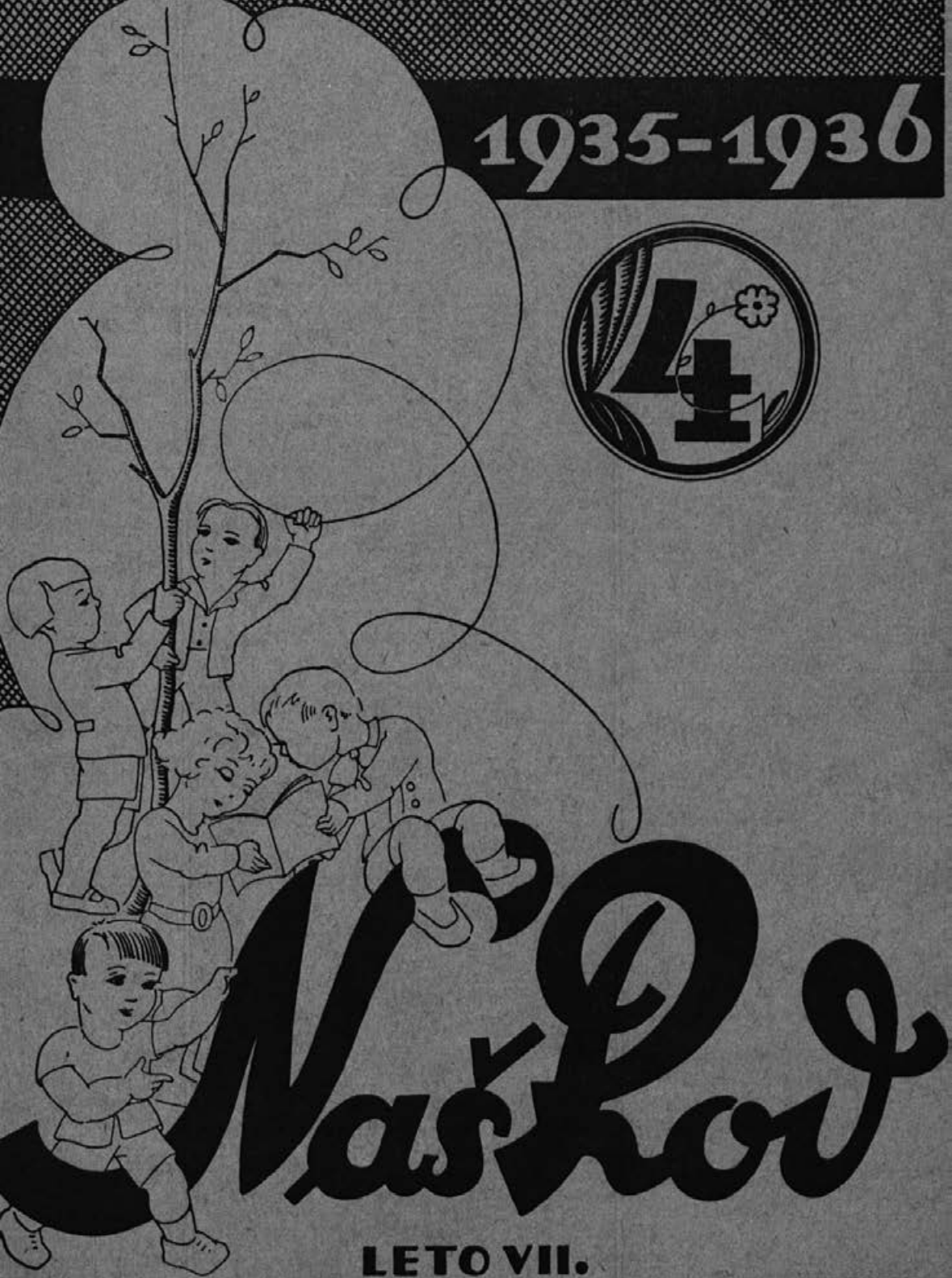

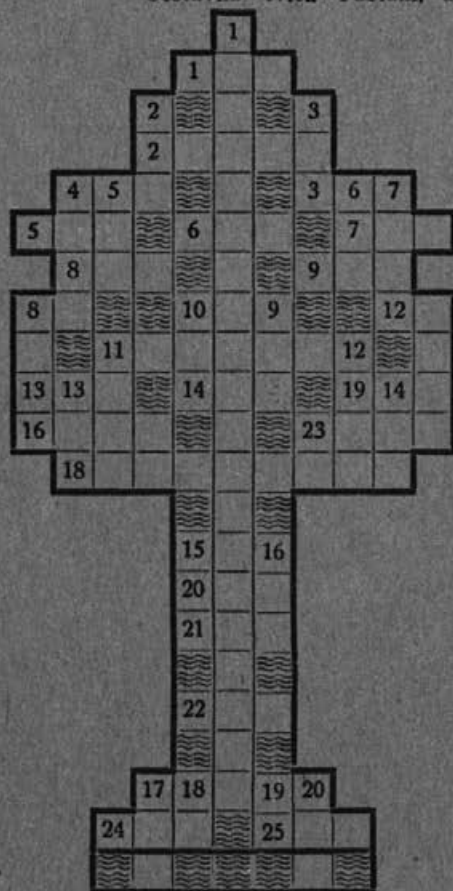
1935-1936

LETO VII.

SPOMINSKA LIPA

Sestavila Ivica Fabiani, učenka osnovne šole v Šmarjeti

Navpično: 1. Ime in častni naslov † kralja. 2. Žuželka. 3. Žensko ime. 4. Turški dostojanstvenik. 5. Osebni zaimek (2. oseba množ. 3. sklon). 6. Žival, ki ritensko hodi. 7. Prometno sredstvo, vozilo. 8. Del žitne rastline. 9. Žensko ime. 10. Mast. 11. Žival (ki velja za neumno), 12. Zebej (domač izraz). 13. Prebivalec Rusije. 14. Os. zaimek (žen. spol). 15. Poslanec. 16. Nikalnica. 17. Del ust. 18. Igralna karta. 19. Pesnitev (dolga). 20. Vladar.

Vodoravno: 1. Glas (v zboru). 2. Organizacija v naši državi. 3. Predujem, predplačilo. 4. Naša pramati. 5. Žensko ime. 6. Je na čelu banovine. 7. Pozdrav (latinski). 8. Ima vsak poleg priimka. 9. Uradni izraz za listino. 10. Žensko ime. 11. Kraj groba našega † kralja. 12. Del voza. 13. Mesto na Francoskem. 14. Časomer. 15. Član družine. 16. Prekop med Sredozemskim in Rdečim morjem. 17. Domača žival. 18. Čigava prst je na kraljevem grobu. 19. Domače govedo. 20. Stevnik. 21. Oblika. 22. Zmrznjena voda. 23. Posušena trava (krma). 24. Del obraza. 25. Prevzetna žival.

REŠITEV KRIŽANKE „BOŽIČNO DREVO“ IZ 3. ŠTEV.:

Vodoravno: 2. Kes. 3. Mesen. 4. Veselje. 5. Bonboni. 6. Ud. 7. Joč. 8. L. S. 9. Tiho žitje. 10. Oče.

Navpično: 1. Vesel Božič. 2. Kes. 3. Me. 5. Bdi. 6. Ut. 11. Njo. 12. Sel. 13. Oči. 14. Nj. 15. Ilj. 16. So.

Izmed rešilcev je bil izžreban Franc Sliber iz Selca nad Škofjo Loko št. 7., prejel je lep žepni nožič.

»Naš rod« izhaja v Ljubljani osemkrat med šolskim letom in ga prejema naročniki »Mladinske matice«, ki plačajo letno naročnino za list in publikacije »Mladinske matice« Din 2'50, v 9 mesečnih obrokih po Din 2'50.

List izdaja »Jugosl. učiteljsko združenje« — sekcija za Dravsko banovino v Ljubljani, zanjo odgovarja Ivan Dimnik.

Glavni in odgovorni urednik Josip Ribičič.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Franciškanska ulica 6.

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani, zanjo odgovarja Franc Štrukelj.

V razred je stopil nov učenec. Vsi pogledi so se zapičili vanj, kot da hočejo pretehtati, koliko je vreden: Ali ne bo tožljivec? Ali se ne bo cmeril v pretepu? Pozna se mu, da je iz mesta; taki razvajenčki niso za med kmetske pesti! No, bomo videli!

Tudi pogled novega učenca je nemirno potipal po obrazih v klopeh. Nato se je novinec plašno nasmehnil in sedel na prazni prostor v zadnji klopi. Ta klop je bila last Kovačevega Mihe, pretepača in zbadljivca. Te klopi se je vsak izogibal doslej. Pa ti pride tako mestno ničè in sede, meni ntè — tebi nič — h Kovačevemu.

Še Kovačevemu se čudno zdi. V prvem hipu se ne znajde od začudenja. Nato pa počasi okrene glavo, pogleda po tovariših in pomežikne. Pritajen smeh gre preko razreda.

Tedaj vstopi učitelj. Pove, da so dobili novega učenca iz mesta. Oče da mu je železniški delavec.

»Sedaj nam bo povedal, kako naj ga kličemo!« še de učitelj in pomigne novemu učencu.

Učenec vstane in prestrašeno pogleda učitelja. Njegovo drobno telo je postalo še drobnejše, njegovo blede lice še bolj prozorno. Roke mu trepete in tiha prošnja sije iz oči.

Začudi se učitelj in ponovi: »No, kako se pišeš?«

Drobno telesce učenca še bolj zatrepeče, žile na vratu se napno in brada se mu sunkoma trese, ko zajecelja: »Pppppeter — — —«

Dalje ni mogel: Kovačev gromki smeh zabuči s tako silo po razredu, da odmeva od sten. Kakor plaz mu slede ostali učenci. Štirideset grl daje duška svojemu zasmehu.

Tedaj se je zgodilo: Peter zakrili z rokami, zarjove kakor ranjena žival in zbeži iz sobe.

Kot bi odrezal je zavladata v razredu tišina. In nekaj mrzlega se je priplazilo v sobo in leglo na mlada srca.

Kovačeve oči so se srečale z učiteljevimi. »Saj nisem mislil tako hudo!« so govorile.

»Kovačev,« je učiteljev glas prekinil molk, »stopi za njim in popravi, kar si zagrešil!«

Tiho kakor senca se je Kovačev izmuznil iz sobe.

V sobi je ostala tišina. Učenci so gledali na šipe, kamor so padale snežinke. Neslišno so sedale na okno in vlažne polzele po šipah navzdol.

Kovačevega dolgo ni bilo nazaj. Ko se je vrnil, je že davno bilo odzvonilo. Vstopil je ves moker in zasopel ter povedal: Petra je bil našel v gozdu za vasjo. Čepel je ob deblu, se tresel od mraza in venomer ponavljal: »Umrli bi rad, umrli bi rad!« Na rokah ga je Kovačev moral odnesti domov. Tam leži sedaj v postelji. Najbrž bo obolel.

Šele čez teden dni je Peter spet stopil v razred. Še bolj je bil shujšal in obraz mu je bil voščeno blede. Ko je šel učitelj mimo njega, ga je rahlo pobožal.

Učenci so odprli knjige in se kosali v čitanju. Sredi ure dvigne učitelj glavo in vpraša: »No, Peter, ali bi ti poizkusil?«

Petra zalije rdečica, prikima z glavo in vstane. Spet se mu nabreknejo žile na vratu in spet jeclja, ko začne čitati. Po prvem stavku preneha za hip in si obriše pot s čela. Pogleda v desno in levo po součencih. Ali nihče se ne gane, vse gleda v knjigo, ko da ne sliši. Le Kovačev ne gleda v knjigo. Pod klopjo stiska pesti in izpod namršnenih obrvi mu šviga pogled po razredu.

In glej čudo: Na Petrovem vratu splahnejo žile, pogled se mu umiri in jecljanje polagoma izginja. Pri zadnjem odstavku že čita jasno in glasno. Kakor vrisk mu je glas.

»No, vidiš!« pravi učitelj.

Kovačev pa se udari z obema rokama po kolenu in se zasmije: »Hahaha!« Ali v tem smehu ni zlobe, veselje je in radost nad Petrovo zmago.

Ko Peter sede, ga prime Kovačev za roko in mu jo dolgo stiska.

Učenci se oddahnejo, kakor da so se oprostili težkega greha.

Mirko Kunčič:

Sošolca

*Skupaj ko tujca sediva
v klopi in čas beži.
Trd je in hladen ko kamen
molk, ki med nama leži.*

*Suknjo zakrpano nosim,
suh je moj kruh in grenak.
Berem prezir iz oči mu:
nisem mu, nisem enak.*

*Včasih le milostno skloni
k meni se kakor čez most
in mi privošči besedo —
drobno, oglodano kost.*

*Potlej spet tiho sediva
v klopi in čas beži.
Vsak dan je težji, hladnejši
molk, ki med nama leži.*

VIHARNA NOČ

Zdaj so pa kar rokave zavihali, zakaj treba je bilo hiteti, da bi jih kdo ne presenetil. Znosili so v ladjico vse, kar so si pripravili; sodček z vodo, brašno, mreže, pritrčili so jarbol in jadra. Ivo je znosil v zavarovano skrinjo na zadnjem koncu »Galeba« vse svoje premoženje. Le semkaj so spravili kruh, meso, slanino, vzeli so seboj laterno, sekuro, nože in bila je polnoč, ko je bila ladja pripravljena. Morje je bilo mirno, noč jasna, zvezde so gorele na nebu, le prijeten zapadnik se je igral s praporcem vrh jarbola.

Mileva je žalostna stala na obali. Rada bi šla z njimi. Pa je oče star in težko bi jo pogrešal. Srčno se od vseh poslov in jim zakliče srečno pot.

Tedajci krikne Ivo vedro: »Vsi na mesta! Spustite prečnik! Dvigni sidro!«

Veter se je vlovil v jadro in ga napel. Galeb se je zazibal in že drsi proč od obali. Mihael in Pero sta pri krmilu, Franjo in Jure pri jadru, Peter čepi za oglednika spredaj na premcu, Ivo pa stoji naslonjen na jarbol in gleda, gleda, kako izginja senca Mileve v noč.

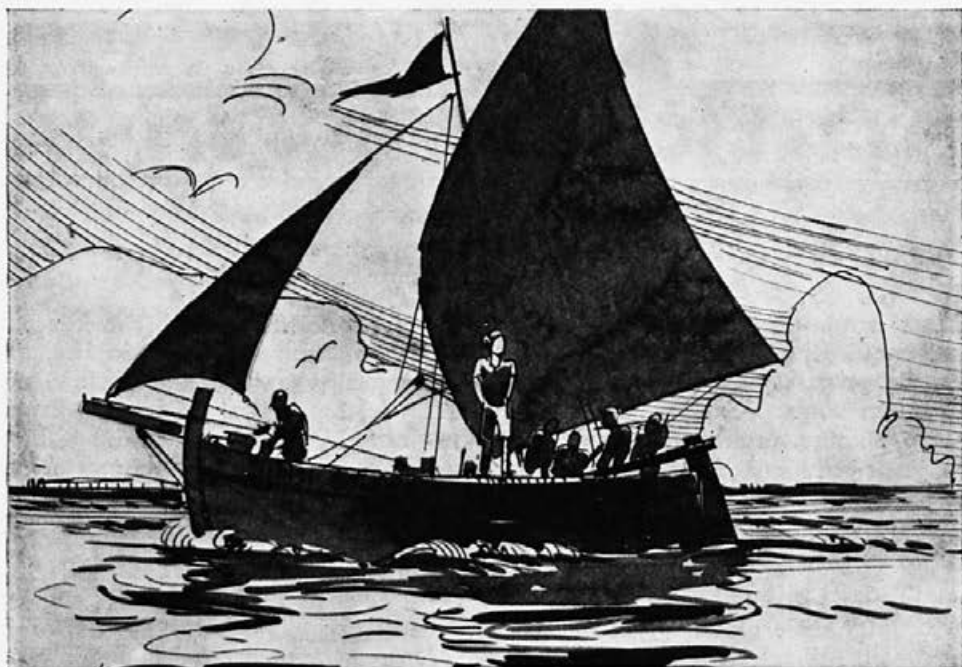
Ko so se že nekaj sto metrov oddaljili od kopnega, so zaokrenili vzdolž obali, da bi še pred dnem obšli kamnolom in tako ujeli ribiče na planem morju. Ivo si je napravil načrt: Pred dnem bodo ribiči odpluli s tovorom od kamnoloma. Njihove jadrače so obtežene, težke in okorne. Ko jih dohiti, jih bo doklical in zahteval svojo pravico.

Zunaj na planem morju se je veter okrepil. »Galeb« je plul urno kakor tih nočna ptica, oba pri jadru sta imela dovolj opravka s podizačem. Premec je česljal valove, ki so ladjico malce dvigali in kadar je zapihal v presledkih jačji veter, se je »Galeb« nagnil in še urneje zdrsel pred nagubane ploskve vode. Čudovita je bila tišina, le trkanje vodnih grebenčkov ob premec se je slišalo in plapolanje praporca vrh jarbola. Mesec se je zrcalil v morju in voda je bleščala v rahlem valovanju kakor nemirno jezero živega srebra. Otok se je skozi daljavo razpotegnil, da je bilo videti, kakor da plava na morju ogromna morska žival, tu pa tam so opazili na obali samotno luč in daleč pred seboj zeleno in rdečo svetilko velikega parnika.

Polagoma se je pričel fantov lotevati nekakšen nemir, ki jih je vedno bolj zajemal. Jure, ki je sedel na premcu, je čutil na očeh vlago in potožilo se mu je po toplém kotičku v hiši, kjer je zdajle spala njegova mati in pomislil je, kako radostno se je prebudil, ko je zaslišal iz kuhinje ropotanje loncev. Tu pa ga je plašila ta silna neizmernost, ta samota in tišina in skrivnostna noč, skozi katero plovejo tako predrzno. Četudi je občutil tovariše okoli sebe, se je sam sebi zdel zapuščen in silno reven na tej nezatni morski lupini.

Peter se je krepko držal ob podizaču. Le zdaj pa zdaj ga je mrzel strah obliil. Videl je v svoji domišljiji čudovite spake pred seboj in ni si mogel kaj, da se ne bi nekajkrat prekrizal, kajti verjel je, da so to duhovi ubogih ribičev, ki so utonili v viharju.

Franju se je celo zdelo, da čisto razločno vidi obrise velike motorne jadrnice, ki se je pozimi v hudem viharju s posadko vred potopila. Skrivaj je delal znamenje križa proti vodi, da obvaruje »Galeba« pred zlimi duhovi.

Vsakdo je težko preživljal to prvo samotno nočno vožnjo. Le Ivo je mirno stal ob jarbolu, dajal povelja onima pri krmilu in ko je zapihal močnejši jugozapadnik, je pustil razviti še pršno jadro, da je jadral zdaj »Galeb« nagnjen pod pezo mornika in so se valovi ob premcu kar zapenili, za krmo pa je puščala ladjica za seboj razo, ki se je v mesečini svetlikala kakor srebrna vrv. Njegove misli so objemale vse morje, usoda njegovega očeta ga je priklepala na to edino misel, ki ga je zdaj že vsega prežgala: Izbrisati ljudsko jezo in nevoljo, ki tlači očetov grob in uresničiti njegovo lepo misel. Zato mu je bil »Sinji galeb« nenadomestljiv, bil mu je vse na svetu in zdelo se mu je, da brez »Galeba« ne bo mogel ničesar doseči. In veroval je v »Galeba«, tako veroval, tako se varnega počutil na njemu, da ga niso ne noč ne veter ne samota vznemirjali. Pogledal je po zvezdah. Veliki voz je bil nad njim pripet na Medveda in Severnica se je jasno, svetlo vozila po nebu.

Majhni, kodrasti oblaki so se zbirali pod mesecem in veter jih je preganjal po nebu kakor tropo izgubljenih ovčic. Postalo je nekam toplo, četudi je bila sapa dokaj močna in se je v sunkih zaganjala v razpeto jadrovino.

Vsekakor bodo morali zdaj zdaj zagledati bele lise kamnoloma. Ne more biti več daleč. Da bi zajel čim več vetra, je zaokrenil še nekaj sto metrov venkaj na planoto. Le-tu pa je bilo morje čudno nemirno. Tako nekako, kakor da bi pričela voda kipeti. Spredaj na premcu so odskakovale vodice valov visoko v zrak in četudi je zdaj veter celo pojenjal, je gnalo jadračo višje in višje. No, za te fante ni bilo to bogve kaj, le da bi se pričelo svitati, kajti podnevi jadrati je vsekakor bolj prijetno. Daleč, daleč, skozi noč so zagledali odseve močnih acetilenskih luči v kamnolomu in tjakaj so obrnili »Galebov« kljun. Ivo je računal, da bodo v pičlih treh urah že tamkaj. Ker pa leži zasilna luka kamnoloma onkraj skalnatega rta, je obračal krmilo tako, da bi obšli pristan v velikem loku in na ta način ob svitu presenetili ribiče, ki bi pravkar vozili na plano morje.

Morda to ni bilo prav, ali pa celo napak, kajti ne samo, da je bilo le-tu valovje višje in je zadržavalo jadračo v poletu, tudi noč se je nenadoma potemnila in izza ogromnega sklada dalmatinskih planin so lezli kopasti črni oblaki, ki so kmalu zakrili mesec. Ondi nad otokom so se pričeli vžigati bliski, kmalu se je vse nebo zagrnilo v črnino, morje je tajinstveno grgralo in se penilo, kakor da bi se hotelo odtrgati z dna in se razbesneti v divji ples.

Fante je zgrabil strah.

»Za božjo voljo!« je stokal Jure, potonemo.

Ivo se je krepko držal jarbola, v njegovi neizkušeni glavi je pričelo trkati in čim bolj je poskušal obračati h kopnemu, bolj ga je gnalo kipenje prav v nasprotno stran. Poskušal je podvezati jadro in pluti samo s pršno plahto, toda veter je bil zopet tako silen, da se je plahta pretrgala na dvoje. »Galeb« se je tolikanj nagnil, da je voda vskočila vanj in sta Franjo in Pero, ki sta se oprijemala vrvi podizača, glasno zakričala in pričela na ves glas moliti.

Tudi onadva pri krmilu sta z grozo pogledovala v to peneče se valovje in strah ju je lomil ob zamolklem mrmranju bližajočega se neurja.

Ivo je opazoval nebo. Vedel je, da bo zdaj, zdaj izbruhnila ena onih pomladnih neviht z bliskom in gromom, ki sicer ponavadi hitro mine, pa zna biti kaj nevarna za morske plovce. Hočeš, nočeš se je prepustil valovju, ki je gnalo »Galeba« bliskovito venkaj na neznano morje, kajti nazaj k otoku zaradi orkanskega jugozapadnika ni mogel, ker je orkan samovoljno gnal jadračo bogsigavedi kam. Zagledal je še svetilnik v smeri otoka Visa, le-tu pa jih je zgrabilo razbesnelo valovje debelega morja.

Pričel se je ples. V zraku je završelo in zabučalo in jadro, četudi povezano, je obupno hreščalo ob jarbolu. Z veliko težavo so ga sneli in pričvrstili na dno.

Jure je ihtel. Mihael se je oklenil Iva in vsi so se krčevito oprijemali trdnih opor. Zleteli so v visočino in zopet padli nazaj v globel. Strahoten blisk je prežgal temo in Ivo jih je skozi bobnenje viharja venomer tolažil, četudi sam ves v skrbeh in negotovosti.

»Fantje, pogum! Kmalu bo minulo! Krepko se držite. Hej, fantje s »Sinjega Galeba!!!«

Val jih je zakril in na vso moč so plali vodo, ki je zalivala dno jadrača. Sodček z vodo, ki je bil slabo pritrjen, je odletel v morje. Tedaj je Jureta popadla groznica. Ležal je na tleh, nečloveško je tulil v noč in val bi ga odnesel, če ga ne bi fantje krepko držali. Ivo je sedel kraj njega in ga tolažil. Silovit grom je pretresel ozračje in v tem breznađenem položaju, ko so že vsi izgubili vsako nado na rešitev, je Ivo v trenutku, ko je švignil blisk, opazil

čisto v bližini veliko motorno jadrnico. Zakričal je na vse grlo, toda zaman. Kdo ga bo slišal v takšnem besnečem viharju?

Nenadoma so zagledali pred seboj obrise samotnega skalnatega otoka. Tik pred njimi. »Galeb« je na vso moč hitel k obali. Videli so, kako se valovje v divjih, penečih se zaletih poganja v obrežno skalovje in še preden bi mogel

jadračo zaobrtniti, jo je zgrabil mogočen, zategnjen val, jo dvignil, pokril s penami, s truščem in bobnenjem, da so imeli občutek, kakor da lete po zraku in v istem trenutku so že zdrveli na tla, kjer so negibno obležali. Vso posadko je pometalo iz »Galeba«. Ivo je še videl, kako sta Pero in Jure zakrtila v val nazaj v morje, potem pa ga je zagnila tema, treščil je ob kamen in se zgrudil. Toda le za hip. Takoj se je spet pobral. Tik pred jim je negibno ležal Franjo, malo dlje Mihael, Peter pa se je na vso moč boril in se oprijemal spolzke skale, da ga ne bi odnesel val, ki je nenehoma butal ob čer. S težavo ga je zavelkel na varno kopnino.

V hipu sta se s Petrom zavedla, da je treba nemudoma rešiti iz ladjice vse, kar se rešiti da, kajti valovi so bili tako silni, da so se zaganjali po skalnatem obrežju prav do »Galeba«, ki je trdno tičal med dvema pečina kakor v precepu, in so se celo prelivali preko ladjice. Ko

sta spravila oba nezavestna tovariša pod neko previsno skalo, sta hitela nazaj h »Galebu« in znosila vse, kar je bilo v ladjici na varno.

Zdaj pa sta omagala. Pekoča zavest, da je morje odneslo in pogubilo oba prijatelja, je zgrabila Iva, še enkrat se je zavelkel ves izmučen prav do valov in obupno klical v razdivjano noč, potem pa se je vrnil, se zgrudil poleg Petra in črna tema onemoglosti ga je zagnila.

PRESENEČENJE NA SKALNATEM OTOKU

Sonce se je pričelo vzpenjati na čisto jutranje nebo. Neurnih oblakov ni bilo nikjer več, morje se je umirilo. Človek nikdar ne bi verjel, da je bilo poprej tako divje in uničujoče. Le ob obali se je še malce togotno prelivalo čez pečovje, jata galebov je kričeč obletavala prevrnjeno barko, ki je ležala tu tako žalostno kakor onemogla žival.

Mihael in Ivo sta se prva zavedla. Nadčloveška izmučenost in preživeli strah sta ju skoraj do mrtvega izčrpala. Peter in Franjo pa sta se močno pobila na kamenju. Zdaj ležita kraj prevrnjenega »Galeba« in ječita.

Toda najhujša bolečina tare fante ob zavesti, da sta dva tovariša poginila v valovih.

»Morda pa sta se le kako rešila?« vzdihne Mihael in žalostno gleda v daljavo na skalnat otoček, ki se kakih tisoč metrov daleč blešči v soncu.

»Bog daj!« zahrepeni Ivo, ki mu težko leži na vesti usoda obeh tovarišev.

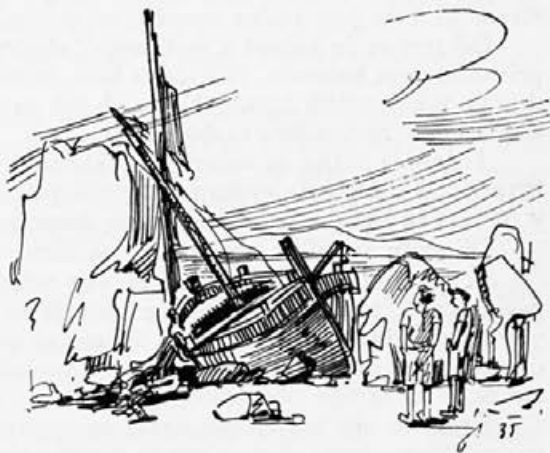
Toda v njem že ugaša prva zavest poraza, odločno se dvigne, odvrže s sebe vse boleče misli in stopi h »Galebu«. »Galeb« je ležal na levem boku. Nova sinja barva je bila močno opraskana, krmilo se ni polomilo, celo jربول je ostal cel, le jadro je odneslo, kar je bilo za enkrat najhujše. Pregledala sta vse stvari, ki sta jih ponoči rešila. Ničesar ni manjkalo. Kruh je bil pokvarjen, seveda, prepečenec pa bo še za rabo, tudi meso in slanina ni trpela. Le sodček za vodo! Oba ranjenca sta venomer tožila da ju žeja. Tu na tem skalnatem otoku pa bogve, bodo li našli kaj vode? —

Tudi Mihael si je šel ogledat »Galeba«, kajti tudi zanj je bil »Galeb« edina rešitev. Le žejalo ga je. Pa ni bilo časa za to. Zdaj, ko je morje upadlo, je ležal »Galeb« kakih deset metrov od vode, težke kleči mu zapirajo pot do valov. Saj ga ne bodo mogli spraviti v vodo. Dvigniti ga. — Nemogoče!

In če bi se jim to le kako posrečilo — kje dobiti jadro? —

Ivo je sprevidel, da ne morejo za enkrat nikamor. Tu bodo morali ostati, vsaj nekaj dni. Morda privozi tod mimo kaka ladja? Treba pa bo na vsak način dobiti vode. Brez vode so zapisani poginu.

Vse, kar je bilo še v barki sta znosila pod veliko previsno skalo, pod katero je bil prijeten hlad, in ko je Mihael dvignil vrečico z brašnjem, se je pretrgala in vse je zropotalo na tla. Tudi nekaj limon! S tem si bodo ugasili žejo za najhujšo silo! Peter je že sedel, le Franjo je še ležal v groznici. Debele solze so tekle ranjencu po licu, ko je zvedel, da je nestalo dveh tovarišev, obupno se je oziral v Iva, ki mu je za silo obvezal razbito roko in mu dal pol limone, da si uteši žejo. Tudi Franjo je srkal svojo polovico. Toda treba je

poiskati pitno vodo. Ivo in Mihael sta se odpravila raziskovat. Ko sta zlezla na vrh otoka, sta šele videla, kako pusto in žalostno je le tu na tem ostrvu. Sama skala, od burje in vode razorani apnenčasti skladi so padali na severni strani skoraj navpično k morju. Otok je bil kakih petsto metrov dolg, do dvesto metrov širok in njegov najvišji vrh morda petdeset metrov visok. Le v zasekah je rastle nizko brinje, tu pa tam malo ostre trave in velike zelene kuščarice so preplašene begale v skalne razpoke. Vode pa nikjer! Prehodila sta vzdolž in povprek vse pečevje, pot jima je lil s čela, žejalo ju je strašno, toda vode nikjer! Že sta se mislila vrniti, ko je Mihael opazil v skalnati steni ozko špiljo, iz katere je vel prijeten hlad. Vrgel je vanjo kamen in napeto poslušal. Čez čas je zaslišal zamolkel pljusk, kakor če pade kamen v vodo.

Takoj sta sklenila preiskati votlino. Bilo je poldne, sonce je žgalo, da so kar skale gorele, pa sta morala poprej na obrežje po vrv in laterno, kajti bogve kako globoko seže dno tega rova.

Kmalu sta se vrnila. Vrv od sidra je bila kakor nalašč, pa tudi laterna, četudi močno poškodovana, jima je dobro služila. Žigice so se na vročem soncu že posušile, prižgala sta stenj, Mihael je zataknil sekirico za pas, ker se nič ne ve, kaj vse je tamkaj in previdno sta zlezla v špiljo.

Sprva sta hodila po nekakšnem tesnem hodniku, ki je ves čas vodil strmo navzdol. Tema je bila. Ko se je hodnik končal, ju je zajel hladen preprih in zamolkel šum vode, kakor da bi val udarjal ob skalo. Naenkrat pa je pred njima zazijala globel, iz katere ni bilo videti nikjer izhoda. Pripravila sta vrv. Privezala sta na zadnji konec laterno in jo oprezno spuščala v globino. Saj ni bila tako globoka, kakor se jima je zdelo; kmalu sta opazila, da se v odsevu svetilke blešči voda.

»To je morje!« je vzkliknil Ivo. »Poglej tjakaj!«

Da, v resnici, to je bilo morje. Skozi nekak predor je morala prihajati svetloba iz zunanjega sveta semkaj, kajti na levi strani se je svetlikalo.

— »Podrži, spustim se navzdol!« je sklenil Mihael.

Že se je previdno spustil po vrvi, dosegel luč in tako viseč nad vodo, si je ogledoval votlino. Na desni strani se je dno dvigalo iz vode in tamkaj je na skalnatih policah zagledal nejasne obrise nekakšnih velikih, lesenih zabojev. Zdaj je tudi zagledal rov, ki je vodil venkaj na svetlo, dovolj širok, da se pripelješ s čolnom semkaj. Previdno se je spustil v vodo — segala mu je samo do pasu, in je brodil do rova. Rov je vodil venkaj na morje, ki je bilo tu stisnjeno v ozek, kratek zaliv, ves posut z visokimi klečmi. Od morske strani bi bilo pač težko opaziti to votlino.

Od tod se je splazil k policam. Začuden je obstal. Zdaj so se mu oči že privadile tega somraka. Nikjer ni bilo slutiti žive duše, le voda je skrivnostno grgrala v kamenitih kotanjah. Tu ob teh zabojih pa mu je srce skoraj zastalo. Zaklad...? Skrivališče razbojnikov...?

Trdno je prijel za sekirico. Poklical je Iva, ki je urno splezal po vrvi k tovarišu. S sekiro sta oprezno dvignila pokrove zgornjih zabojev. Ivo je segel v prvega in obtipal nekaj mehkega, šumečega. Potegnil je roko iz zaboja.

Ob svitu svetiljke sta opazila na dlani — čaj!

In tako sta previdno odprla vse vrhnje zaboje in čudovite stvari sta našla: kavo, tobak, steklenico z angleškim rumom, orožje, italijansko svilo, v dveh zabojih celo smodnik in naboje za lovske puške. Zdaj sta še opazila, da imajo vsi ti zaboji napise v tujih jezikih in posvetilo se jima je: Odkrila sta skrivno zalogo tihotapcev!

Oprezno sta pričvrstila nazaj vse pokrove, le iz zadnjega si je Ivo vzel par pesti smodnika. Potem sta se zopet previdno splazila iz votline in skrbno zabrisala sleherno sled za seboj. Pred špiljo, zunaj na soncu, sta sedla na tla in se skrivnostno spogledala.

»Hm, če bi mogli vse tole odpeljati, pa smo bogati!« je menil Mihael.

— Da, pravcato skladišče tihotapcev!« je ugotovil Ivo. »Dobro skrito, z morske strani nihče ne opazi vhoda v votlino.«

»Kaj pa zdaj?« je zaskrbelo Mihaela.

Ivo sam je na vse pretege mislil in oba sta pozabila na žejo. Daleč naokrog se je razprostirala morska ravan, nikjer ni bilo videti jadra. Ivo se je spomnil motorne jadrnice, ki jo je opazil v viharju. Zdaj se je domislil, da je vozila brez predpisane luči... Tedaj sta zaslišala iz taborišča klicanje in pohitela sta tjakaj, kar so ju nesle noge. Peter jima je pritekel nasproti ves rdeč od nekakšnega veselja in hitel je pripovedovati: — »Daleč na morju sem opazil veliko jadrnico. Razločno sem čul njen motor. Pa se je spet skrila za onim otokom.«

Vse je navdalo živo upanje na skorajšnjo rešitev. Tudi Franjo je zdaj že krepko racal okoli »Galeba« in posedli so k južini in posvetu. Imenitno jim je teknilo in če ne bi bili žalostni zaradi obeh tovarišev, bi še z večjim upanjem pričakovali veselega konca te njihove trpke odisejade. Vsekakor pa morajo nekaj ukreniti.

Ivo je poiskal v skrinji »Galeba« vse stare kose jadrovine, razrezali so si jopiče, in čez čas sta Peter in Franjo že pridno šivala novo jadro. Konopca in šivank so imeli dovolj, saj so na vse mislili, preden so odjadrali. Mihael je pripravil iz vesel prečnika za plahto, Ivo pa si je ogledoval oni dve peči, ki sta zapirali »Galebu« pot do vode. Razstrelil ju bo. Kako, še zdaj ne ve. Toda smodnik ima! Hej, če je treba, lahko ves otok požene v zrak.

In tako se je zvečerilo. Najhujše so trpeli, ker ni bilo vode. Če bi našli kak izvirek, bi z lahkoto prebili nekaj tednov na tem otoku. Tako pa bo treba pohiteti in čimprej pripraviti »Galeba« za novo plovbo.

Ko je sonce že tonilo v morje, so vsi sedeli na obrežju in njihov pogled je otožno objemal večerno zarjo, ki se je tkala nad morjem.

Kje sta tovariša...?

— »Oh Jure, oh Pero!« je zavzdihnil Ivo. »Kje sta? — Ali sta utonila? — Morda pa sta se le rešila na enem teh černatih otočičev...«

Podprl je glavo in tesno mu je bilo v srcu. Ko se je spustila noč nadnje, jih je objela še hujša žalost in kar obup se jih je loteval.

»Le kaj si misli mati? zastoče Franjo. »Moja dobra mati? Zdajle gotovo molijo za naše duše, ker si vsi mislijo, da nas je vihar pokončal.«

»A moj oče«, dahne Peter »S palico me je čakal. Potem pa je palico del v kot in je prižgal svečo...«

Ivu pa je srce krvavelo. Vse to mu je kakor strašen očitek, in če sta tovariša v resnici utonila, bo tudi njuna smrt padla na njegovo vest... Zdajci pa zagleda daleč na morju bela jadra in zdi se mu, da čuje ropot motorja. Plane kvišku... toda vidi: ladja se že zopet oddaljuje. Vidi še, da spušča jadra, kajti veter je pričel pihati, čuje, da je motor utihnil in zdaj se je spet skrila za onim skalnatim otokom.

Stisnili so se pod skalo, da prebijejo noč. Topla, mirna noč je bila. Toda dolgo niso mogli zaspati. Sredi noči pa se je Ivo nenadoma prebudil in zdelo se mu je, da čuje votlo ropotanje motorja. Planil je na noge in skočil na obrežje. Skozi svetlo jaso je še ujel obrise velike jadrnice, ki je brez vsake luči plula tik otoka in obračala na severno stran.

Splazil se je na vrh, kjer je raz skalnato steno še dokaj dobro videl, kako se je na morju prav pred rovom ustavila in kako so mornarji spustili čoln v morje, ki je odplul v votlino. Počasi so ga rinili med čermi. Bil je do vrha natovorjen. Štirje možje so zagazili v plitvo in odnašali težko breme v špiljo. Štirikrat se je čoln vrnil k ladji in spet nazaj. Potem so ga dvignili, motor je zabobnel in jadrača je kmalu izginila.

Zamišljen se je vrnil v taborišče. Nič več ni mogel spati. Vsemogoči načrti so se mu razpletali po glavi, pa se za nobenega ni mogel odločiti. Vsekakor se bo moral posvetovati z vsemi. Ti tihotapci se mu zde tako ozko povezani z njihovo usodo, da si venomer belí glavo s to votlino...

Da, le-tu je tihotapstvo zelo razvito. Prek morja prevažajo robo, ki je podvržena visoki carini in s tem nevarnim poslom veliko zaslužijo. Mnogokrat je čul, kako opasno je to delo in četudi so že mnogi z življenjem plačali ta tvegani, protipostavni zaslužek, jih vedno znova premnoge zamiče ta pustolovščina. Ko so se tovariši prebudili, jim je razodel svoj načrt. »Zdajle bom razstrelil oni dve pečini, da bomo »Galeba« spravili v morje, potem pa

žurno k votlini. Natovorili bomo zaboje in jih odpeljemo v mesto ter predamo oblasti. Dobili bomo lepo nagrado!»

Vsi so bili navdušeni za ta predlog. Le da bodo čimprej spet na »Galebu« in da krenejo domov!

Zavarovali so ladjico z grmado drobnejšega kamenja, da je ne bi razstrelba poškodovala. Ivo je v razjede zatolkel smodnika, za netilno vrv pa je porabil konopec, ki ga je poprej namočil v olju od laterne. Ko so se vsi poskrili za varno skalo, je prižgal konopec in odskočil. Kmalu je zagrmelo in čer se je zdrobila, kakor da bi bila iz gline. Tudi z drugo je napravil tako. Potem so se vsi uprli v »Galeba« in počasi, počasi, z največjim naporom so ga v daljših presledkih zrinili do morja.

Hoj, to je bilo veselja! Z največjo naglico so znosili vse svoje imetje na barko, razpeli zasilno jadro, ki je bilo zdaj dokaj marogasto in že se je veter vjel v plahto. Seveda je bilo jadro veliko manjše, ni se dalo tako obračati kakor prvo, šlo je pa vendarle. Voda je bila gladka ko zrcalo in jutranje sonce je že pripekalo. Polagoma so obšli otok. Proti poldnevu so se že zasidrali pred votlino. Mihael je zlezal na vrh otoka, da opreza po tihotapski jadrnici, oni pa so porinili ladjico v ozek zaliv, poskakali v plitvino in brodili v špiljo.

Komaj pa so pričeli tovoriti, je že pridirjal Mihael, ki je stal na straži vrh otoka ves zasopljen in zakričal:

»Jadrača na dva jarbola! Bela jadra!«

(Se nadaljuje.)

ANGEL KARALIJEV — JOŽE POTOKAR:

IŽO-MIŽO IN KLAN-KLAN

(Iz bolgarščine.)

Klan-Klan pride s planine. Polnih petsto let je velikan spal v globoki kamniti pečini in ko se je prebudil, je začutil, da je lačen ko volk. Na ramo si zadene zarjavelo kopje, ko topola visoko, opaše si meč, ki je bil tako težak, da bi ga trije moški ne mogli privzdigniti, si z dlanjo pomane zaspane oči in se odpravi na pot. Na sredincu mu je blestel širok zlat prstan, tako velik ko obroč na manjšem sodu. Ko pride s planine, se Klan-Klan ustavi pod starim tristoletnim hrastom, izvleče meč in zamahne, da bi ga preizkusil — alj še tako seka, kakor je sekal nekdanj. Stoletno drevo pade po prvem udarcu. V vejah hrasta je spletlo gnezda dvesto kodravih vrabčkov. Ko je hrast padel, so se razleteli čivkajoč in preklinjajoč. Eden od vrabčkov s polomljenim krilom je poskakujoč od vejice do vejice, s kamena na kamen, odšel proti vasi.

V vasi Mehov dol je živel hraber mladenič z imenom Ižo-Mižo. Mlad je še bil pa dve pedi dolge mustače je imel. Do sedmega leta Ižo - Mižo ni imel mustač, ko pa je začel hoditi v prvi razred in ko je poznal že črke, reče učiteljica:

»Otroci, za sv. Cirila in Metoda bomo igrali igrico »čudoviti bradač«, komu naj bi prilepili te dolge mustače?«

»Meni,« — odgovori Ižo-Mižo. Prilepili so mu mustače. Tisti večer po predstavi jih Ižo-Mižo ni odlepil in ni si umil obraza, ampak je zlezal pod odejo in ž njimi zaspal. In ne bodi ga treba, mustače so čez noč pognale

korenine. Zjutraj se je naš junak ogledoval v ogledalu in ko je videl, da so se prilepljene mustače spremenile v resnične, je odmahnil z roko: »Kdo bi sedaj hodil k brivcu! Dolgočasna in sitna zadeva!«

Vravec s podrtega hrasta je vedel za Ižove mustače. Z vsemi močmi je letel proti Mehovemu dolu. V kljunu je nesel tožbo, v kateri je pisalo:

»Dragi Ižo, čimprej pridi v naš okraj. Velikan Klan-Klan je prišel tja. Vrabcčki brez varstva te prosijo, da izpulíš eno dlako iz svojih mustač in da obesiš vražjega Klan-Klana na prvi telegrafski drog.«

Pustimo sedaj vrabca z zlomljeno perutničko, naj skaklja proti Mehovemu dolu pa se vrnimo zopet k velikanu Klan-Klanu. Kaj je storil, potem ko je odsekal hrast? Tole. Najprej je opazil ovčarja s sto pet in sedemdesetimi ovcami.

»Ravno za zajtrk mi jih bo dovolj,« — spregovori lačni velikan in začne požirati. Poje ovce, kozle, jagnjeta in nazadnje pogoltne še ovčarja. Ko je prišel čas kosila, se Klan-Klan napoti v vas Stražico v Gornjeorehovskem okraju. Vse vprek začne goltati. Najprej požre župana, potem poje občinske odbornike, raztrga pisarje, učiteljice, pohlasta otroke v razredu in se posladka s popom. Ko je bil pri kraju z ljudmi, začne žreti hiše, dvorišča, osle, sedla in drugo. Dobro si nabaše Klan-Klan trebuh, stopi do reke, počene nadnjo, popije vso vodo, tako da so ribe ostale na suhem in se začele pogovarjati:

»Ko bi imele krila kakor jih imajo ptice, bi letele proti Črnemu morju, toda ker smo brez kril, nam bo slaba predla!«

»Končal je!« je zavpil Ižo-Mižo, ko je prebral vrabčevo tožbo.

»Kdo?«

»Junak Klan-Klan.«

Naš junak Ižo-Mižo pojaha šepavega osla in ko vihra odhiti. Naleti na velikana, ki leži v travi, spi in smrči.

»Kje je najtežji telegrafski drog?« zavpije Ižo-Mižo.

Klan - Klan se predrami in privzdigne glavo.

»Kaj boš s telegrafskim drogom?« ga vpraša.

»Da te obesim nanj, razbojnik!«

»Tako?« skoči Klan-Klan pokonci in izvleče svoj stari meč. Zamahne in preseka Ižo-Mižo na dva dela. Ali nebodigatreba, iz dveh delov Ižo-Mižovih nastaneta dva nova brkata mladeniča.

»Kje so telegrafski drogov?« sta vpila v en glas.

Velikan je tudi ta dva posekal. Toda iz njunih delov so nastali štirje brkati mladeniči. In kolikor bolj jih je Klan-Klan sekal, toliko več jih je bilo. Travnik je počrnel od brkatih mladeničev. Ko črn vihar so se zagnali proti velikanu, mu začeli plezati po stegnih in navzgor do ramen. Pogumen mladenič mu je celo v uho zlezal in kričal:

»Vdaj se!«

Klan-Klan se je vdal, ker je videl, da mu ni rešitve. Ižovej so si izpulili vsak po eno kocino iz mustač in ga obesili na velik drog. Potem so ga slekli, mu preiskali žepe in našli polno možnjo starega denarja. Z roke so mu sneli zlati prstan, naložili meč in kopje na bivolsko vprego in se napotili proti Sofiji. Stare denarje, dragoceni prstan, meč in kopje so prodali Narodnemu muzeju. Z denarjem, ki so ga dobili, so kupili vsak po eno lepo otroško knjigo bolgarskih pisateljev in se vsi zadovoljni vrnili v vas Mehov dol.

»Kaj je bilo pa z ribami, ki so ostale na suhem«, me boste vprašali, »kaj počenjajo sedaj?«

»Kaj naj bi počenjale? — Mačke so jih pojedle.«

BIVALIŠČA LJUDI V TUJIH DEŽELAH

S KENGURUJEM V SREDINI AVSTRALIJE

Kje pa smo?« je vprašal Pavel.

»V sredini Avstralije«, je odvrnil kenguruj.

»To ne more biti Avstralija«, ga je zavrnil Pavel. »Jaz imam strica v Avstraliji, ki ima tisoč ovac. Tukaj pa ni niti hiš, niti ljudi, niti ovac.«

**Kenguruj — samica z mladičem
v trebušni vreči**

»To je vse res«, je odgovoril kenguruj. »Tukaj ni ovac in ni mnogo ljudi. Toda vsa Avstralija ni taka kakor ta del. Na njej so velika mesta s stotisoči ljudi; tu so tudi ljudje na farmah, kjer se eni pečajo z živino in ovčjerejo, drugi pa so na delu v gozdovih. Toda jaz ne ljubim preveč teh ljudi, kajti oni me preganjajo in me žele umoriti.«

Na nebu ni bilo niti oblčka in sonce je pošiljalo na zemljo poleg luči tudi silno vročino.

»Zelo vroče je!« je pripomnil Pavel.

»Res je« je pritrdil kenguruj. »Zato pa tu ni nobenih ovac. Trava se je posušila. Mesece dolgo v teh krajih ne dežuje in le nekoliko mlak je, kjer je mogoče dobiti pijače. Jaz bi sedaj rad pil. Zelo sem žejen. Poglejva, kje je kak vodnjak.«

»Prosim, nesi me! Ali hočeš? je zaprosil Pavel. »Jaz sem tako truden.«

»Seveda!« je odgovoril kenguruj. »Skoči na moj hrbet in dobro se me drži.«

Toda ježa na kengurujevem hrbtu ni lahka reč. Kenguruj ne bežj lahkotno, ampak dela velike skoke, ki merijo včasih po sedem in več metrov in Pavel se ni kar nič varnega počutil.

Kmalu sta našla več drugih kengurujev, ki so vsi iskali vode, in skupaj so odšli dalje, pa ne eden poleg drugega, ampak v vrsti drug za drugim. Tako smešno so skakali drug za drugim in migali s svojimi velikimi repi, da se je Pavel pričel smejati.

Vsi ti kenguruji so si bili slični. Vsi so imeli temnosive kožuhe, na trebuhu so bili beli in vsak je imel črno pego na koncu repa. Samice kengurujev so bile manjše od samcev, vsaka pa je imela na sprednjem delu telesa vrečo, v kateri je nesla svojega mladiča.

Končno so dospeli do mlake. Okoli nje so bila travnata pobočja in senčna drevesa in grmovje. Kenguruji so pričeli piti. Nenadoma pa so kakor blisk hitro zbežali.

»No, zakaj pa so to storili?« se je začudil Pavel. Pa je hitro spoznal vzrok naglega pobega. Dva dečka sta prišla čez nizek griček; v rokah sta imela

Avstralski črncci love kenguruja. Trije imajo kopje, sprednji pa bumerang

in zdelo se je, da so jih kar tako ravnokar skupaj zmetali.

»To so naše hiše«, se je oglasila deklica. »Mi ne stavimo hiš iz kamna in lesa, kajti vedno smo na lovu za hrano. V tem delu Avstralije pa je zrak topel in malone vedno suh, tako da niti šotorov ne rabimo.«

Deklica je prijela Pavla za roko in vedla ga je noter. A tam ni bilo ničesar razen nekoliko suhe trave na tleh. Tu ni bilo niti stolov, niti skled in kupic in krožnikov. Deklica je videla, da Pavlu taka stanovanjska hiša prav nič ne ugaja, zato mu je rekla: »Mi prav za prav niti ne živimo v takile reči. Le v slabem vremenu spimo notri; to je vse. Mnogokrat, kadar so noči mrzle, zakurimo ogenj in spimo ob njem.«

»Kaj pa počnete ves dan?«

»Oh, mnogo dela imamo vedno! Z malimi palicami grebemo za matere korenine, ki jih jemo. Nabiramo razna semena, ki jih meljemo v moko, in lovimo mravlje, ki so polne medu.«

»In mi,« se je oglasil eden od dečkov, »se igramo z bumerangi.«

lesena kopja in psi so jima sledili. Bila sta temne polti, toda ne črna, dasi ljudje radi imenujejo Avstralce »črnice«. Nobenih oblačil nista imela, Pavlu se je zdelo, da mora biti v tako vročem dnevu izredno prijetno letati okoli kar brez obleke.

»Kaj pa delata?« jima je zaklical.

»Igrava se lov«, sta mu odgovorila. »Domišljujeva si, da sva ubila velikega samca kenguruja — enega izmed tistih velikih, ki tako hudo brcajo s svojimi zadnjimi nogami.«

»Prav, a jaz nečem loviti kengurujev, ker je eden od njih moj prijatelj. A rad bi se z vama kaj drugega igral, če me hočeta vzeti s seboj.«

Tekli so na grič in tam na nasprotni strani je stal tabor avstralskih črncev.

»Kje pa imate hiše?« je vprašal Pavel. Vse, kar je videl, so bila nizka zavetišča, nič večja od pasjih utic. Sestavljena so bila iz drevesnega lubja

Avstrelac uči svojega otroka uporabljati bumerang

Pavel je vedel, kaj je bumerang. Videl je nekega moža v cirkusu, kako je vrgel bumerang, in vedel je, da se vrne to orožje nazaj v roke tistemu, ki ga je vrgel, in da ne pade na zemljo kakor kak kamen.

»Ko bom dorastel v moža,« je rekel eden od dečkov, »bom lovil kenguruje in jih bom jedel. Vlekel bom kače iz lukenj in jih bom ubijal. Pa tudi kače bom jedel. Veš, kače so zelo dobre. A dobre so tudi kuščarice, podgane, mravlje, črvi, korenine in jagode. Da, mnogo reči je dobrih, samo skuhati jih moraš pravilno.«

Že je hotel Pavel vprašati, kako je mogoče kuhati brez peči in brez vžigalic, s katerimi je mogoče prižgati ogenj, ko je ugledal nekega moža, sedečega na tleh, ki je drgnil dva kosa lesa drug ob drugega. Kmalu se je pokazalo od palic: plamenček je švignil in kupček suhljadi se je vnel.

Medtem ko je mož delal ogenj brez vžigalic, je neka žena naredila peč s tem, da je izkopala jamo v tleh. V to jamo so dali ogenj in na ogenj so položili meso kenguruja, ki so ga malo prej ubili. Na meso so položili kožo, nanjo pa zopet ognja. Ko je bilo meso pečeno, je bilo prav mehko in nekam sladko.

Z ostrimi kamni so razrezali meso in jedli so kar s prsti. Najprej so postregli starim možem; ostali so dobili hrano šele nato, ko so starci pojedli, kolikor so hoteli.

Pavel je imel po kosilu vse mastne roke in rekel je: »Jaz bi se rad umil!«

»Umiti! Kaj pa je to?« so ga povpraševali.

Vodo je le težko najti v tako suhih deželah. Tu in tam najdeš vodo v kaki mlaki ali jami, a redko je je za kopel. Včasih je niti za žejo ni zadosti. V takem slučaju iščejo črni domačini korenine, v katerih je nabrana voda še od zadnjega dežja. Nekatere teh korenin so tako velike kakor buče in če jih prerežeš, najdeš votlino skoraj polno vode.

Pavel pa ni mogel dobiti niti vode, niti mila in brisače in samemu sebi

se je zdel zelo umazan in zaželel si je svoje ladje. Vrnil se je in kmalu je bil pri njej.

»Jaz sem na vrsti! Jaz sem na vrsti!« so vpile živali, ki so še ostale na krovu.

Avstralski otroci črncev ob svojih „hišah“

Avstalec dela ogenj s pomočjo drgnjenja

»Mir! Mir!« je klical Pavlek. »Ali bi bila tista zelena in škrlatna papiga tako prijazna, da bi že enkrat prenehala klicati za sladkor in bi raje potegnila drugo ime iz klobuka?«

Papiga je zletela s svoje vejice in iz klobuka je kavsnila ime — kamele!

Kamela pa ni plesala od veselja in tudi »odlično!« ni zaklicala, kakor so to storile druge živali. Kamele so slabovoljne in imajo slabe navade. Le »Pojdi spat in ne moti me, dokler ne bom zopet doma«, je rekla Pavlu.

»Lahko noč vsem skupaj«, je rekel Pavel in odšel je v svojo kabino. Zaspal je in ni se zbudil, dokler ni kamela brcnila v vrata ter rekla: »Tu smo.«

JULIJ KADEN-BANDROVSKI — FRANCE VODNIK:

ŠOLA

(Ali razprava na osnovi primerov, kako bi ne smelo biti)

PROFESOR

Sodim, da moja »razprava na osnovi primerov« ne bo popolna, ako se v nji ne pobavimo, pa čeprav šele na koncu, z vprašanjem učiteljev. V šoli imamo, odkrito povedano, dve vrsti profesorjev: dobre in slabe. Dobrih se po navadi skorajda ne spominjamo, kajti oni ne delajo učencu nikakih skrbi. Delo pod razumnim vodstvom teče gladko in šele kdaj pozneje, po letih, ko smo odrasli — naletimo v svojem življenju na dragocene sledove njihovega truda. Ta trud leži na dnu vsega našega znanja, a v težkih trenutkih življenja pronica in se leskeče kakor zlato skozi pesek.

Slabih učiteljev se spominjamo neprestano. Življenje nam venomer spomna njihove napake. Zaradi njih pogosto zelo občutno trpimo, a za povračilo kaznujemo spomin na slabega učitelja z najstrožjo kaznijo, ki jo more človek odmeriti človeku, to je kazen prezirljive smešnosti.

Razen dobrih in slabih učiteljev so še drugi in sicer ravnodušni. Tj postavljajo s svojo ravnodušnostjo med učenci in seboj nekaj kakor zid, na obeh straneh katerega rasteta samo hladnost in nevolja. Dogaja se, da potem nenadoma kar na lepem zahrepene, da bi se nagnili izza tega zidu in iztegnili k nam svoje ljubeče roke. A takrat je že prepozno in ni se več mogoče sporazumeti.

Šola bi morala biti tisti edini kraj na svetu, kjer ni za nič nikoli prepozno.

Prav taka stvar se je primerila nam z našim profesorjem grščine, Gorzkowskim. Primerilo se je, da se je izza sivega zidu svoje ravnodušnosti nenadoma sklonil k nam in iztegnil hrepeneče roke. Odgovorili smo s tuljenjem brezobzirnega smeha, za kar je Gorzkowski preklel sebe in nas — preklel s katedra naše skupno delo.

To je bilo takole: —

O vseh drugih profesorjih smo vedeli nekaj, skoraj nič — a vendarle smo vedeli. Kaj človeškega, vsakdanjega, osebnega. Naš prirodoslovec se je bal okostnjaka, profesor nemščine je bil pijanec, latinca sta vedno spremljali v gimnazijo njegovi dve mali hčerki, fiziku se niso nikdar posrečili poizkusi, matematik je bil kmečki sin, in ravnatelj je hodil v klobučevinastih copatah.

O Gorzkowskem — nič. Niti obleke ni menjal vse leto, vedno je prihajal v istih oguljenih hlačah, v istem žaketu, z isto črno kravato. Niti po obrazih nas ni poznal, klical nas je le po imenih iz seznama.

Bil je vedno enak, vedno enako je gledal s polzaprtimi očmi. Da, celo notes je imel Gorzkowski isti po nekaj let, na vseh straneh enako posejan s skrčenimi »redi«.

Spomladj in poleti se je dalo še nekako prebiti pri njegovih urah, toda v pozni jeseni ali pozimi »bi se človek obesil«. Bil je tako dolgočasen, da se ni splačalo »uganjati jih«. Zatorej smo požirali tako strahovito zevanje, da so nam kar čeljusti izstopile iz zglobov.

Dolčas, ki ga je Gorzkowski znal širiti okrog sebe, je bil tako mogočen in — rekel bi — v svoji vrsti tako znamenit, da se nas je polastil že davno prej, preden je on prišel v razred.

Kdo ne pozna nenavadne in vzvišene lepote tistega kratkega trenutka med zvoncem in profesorjevim prihodom?! Prav takrat se najbolje dado izmenjati peresa, znamke, knjige. A pred prihodom Gorzkowskega se v tem času ne dogaja nič. »Ljudje« gledajo v mračna, orošena okna in dremljejo.

Odpro se vrata, vstanemo, a njega še ne pogledamo ne. Kaj bi? — Ne spreminja se, vedno je enak, enako stopa, vedno enako število korakov napravi od vrat do katedra.

Danes — čeprav je enako oblečen in je napravil enako število korakov — ni sédel. Še kar stoji. Čakam, dokler ne pade vsakdanje, mrtvo: — »Sédite!«

A »sédite« — ne pade.

Gorzkowski pogleda na orošena okna — in pomeri z motnim, predpisanim pogledom med klopmi. Začne pri odličnjaku Baranskem, vzdolž prve klopi je prešel že med srednjimi dijaki, premotril vse dolgine na sivem koncu šolske sobe.

In sedaj?

Nič.

Ogleduje stene.

Nenadoma iztegne roke predse, nalahno ko da lovi metulja, nasmehne se samemu sebi s tihim, bledim smehljajem in reče počasi v zaspano tišino razreda:

»Sina imamo.«

Nihče ne odgovori. V prvem trenutku enostavno nismo vedeli, kaj to pomeni. Ali bo »sina imamo« moral takoj kdo prevesti na grški, ali je to naslov naloge?

Gorzkowski stisne roke k sebi, iztegne dolgi vrat iz širokega ovratnika in ponovi boječe:

»Sina imamo.«

Razred »kot tak« ni še odgovoril. Le stari dolgini s sivega konca, katerim »je bilo že tako vseeno«, so vprašali iz zadnjih klopi:

»To pomeni, da ima gospod profesor sina?«

»Da« — odgovori Gorzkowski in previdno položi predse svoj črni notes. »Sina imamo, od danes, od petih zjutraj.«

»Ta vam bo znal grščino!« — blekne sredi največje tišine najstarejši dolgin.

Besede »ta vam bo znal grščino« so pomenile takoj geslo za ves razred. Ne da bi sedli, še vedno stoječ v klopeh, smo začeli sedaj za zabavo izpraševati Gorzkowskega »o vsem«. Ali že »od začetka« govori sin gospoda profesorja,

ali ima »vse« lase na glavi, ali nima šest prstov na roki, ali že zna spregati, katero besedo je izpregovoril prvo?!?

»Kako govori? ... kako govori?« je kričal ves razred.

Gorzkowski izproži predse tanke, rumene roke, kakor da spet lovi malega metulja. Takoj smo utihnili. Zagledal se je v steno, nagubančil čelo, visoko dvignil sive, »zaprašene« obrvi, išoč v spominu z velikim naporom nekaj, kar se mora na vsak način točno ponoviti.

»Kako govori? Razume se, da ne grški. Sploh v nobenem jeziku. Govori: »Au« — »au« — »au«. — Zagledavši se v steno je Gorzkowski začel tiho, pobožno cviliti, oponašajoč, kako veka majhen otrok.

Razred je bruhnil v navdušeno rjojenje. Tolkli smo »od radosti« po klopih, topotali smo z nogami, knjige so padale s klopi, frčale po zraku. Nekdo je stopil k tabli in naglo napisal: »Živio sin gospoda profesorja, Pajdek!«

Še celo Baranski se je smejal in kričal z vsemi.

Dolginovi so bili po glavah, prah se je mešal s kričanjem. Največji izmed dolginov, Faliszewski, se je nenadoma vzel na klop in zakričal na ves glas v imenu vsega razreda:

»Prosimo vas, gospod profesor, da bi vaš sin postal tudi profesor!«

In takrat se je zgodila tista strašna stvar, katere ni bil nihče pričakoval. Gorzkowski je pograbil s katedra svoj notes, ga vrgel ob tla in zarjovel:

»Molčite!!!«

Gledal je v steno in vpil, kakor da ne govori nam, marveč šolskim stenam, vpil, da se mu je trgalo v prsih.

»Rajši bo tolkel kamenje na cesti — rajši bo tolkel kamenje! ...«

Hotelj smo preiti to, kot da ni bilo nič, že je eden izmed dolginov zakričal — »živio kamenar!« — takrat pa se odpro vrata in v tihih klopučevinastih copatah je stopil v razred sam gospod ravnatelj.

Zdravko Ocvirk:

Trije kralji

*Letos sem srečal kar petkrat po tri,
majhne, raztrgane in razcapane,
vse brez kraljestva in brez časti,
v svojo usodo predane.*

*Gašpar na palici zvezdo je imel,
druga dva kralja sta cekar nosila,
daleč za njimi njih oče je šel,
molil, da kaj bi sprosil.*

*Gledam in skoraj da gre mi na jok,
v misel mi hodi njih mati,
bogve, kje čaka moža in otrok.
Imajo kaj jesti, kje spati.*

VSEVED

PO RUSKI PRAVLJICI

IV.

POKLIČEJO V CARJEV

ZGODILO SE JE, DA JE ZMANJKAL LEP .

PRETEKNILI SO VES , PREISKALI VES GRAJSKI

, STIKALI PO VSEH GRAJSKIH

, ŠE V

SO SKAKALI

— — —

PA NI BILO

NIKJER. SE JE JEZIL, JE VILA , CARIČINA

JE IN VSI SO SKLONILI . NAZAD-

NJE SE NEKI SPOMNI: „MOGOČNI , POŠLJIMO

PO NEKEGA IZ DEVETE

. ON IMA

, IZ

KATERE VSE IZVE.“ JE VELEL , NAJ NAPREŽE

IN S

NAJ ZDIRJA V DEVETO

IN PRIPELJE V PRESTOLNI . KO SE

PRIPELJE V LEPI , GA VPRAŠA : „KJE JE

MOJ ?“ POPRASKAL SE JE ZA : „TO JE

SITNA REČ, SAPRAMIŠ; ZA TVOJ VE LE ČRNA .

PA JE DEBELA, KOMAJ DO VZHODA JO

!“ NATO JE VELEL ZAPRETI V .

TAM MU REČE : „TU SVOJO ČRNO .

KO BODO VSI TRIJE MOJI , MI MORAŠ IZ

RAZODETI, KJE JE , ALI PA TE DAM NA PRVO

V GRAJSKEM

“

(Se nadaljuje.)

TRIJE POTEPUHI

(Po češki pripovedki.)

Nekoč so živeli trije revni bratje. Da bi laže živeli, so si bili izposodili denar od oderuha. Ali ker ga niso mogli vrniti, jim je oderuh vzel bajto in jih pognal po svetu. Tako so postali potepuhi in odšli v svet srečo iskat. Le suhega kužka jim je pustil.

Hodili so, hodili in gledali na vse strani. Radi bi prišli v kako hišo, da bi se ogreli in najedli. Kajti bili so lačni in zeblo jih je.

Pa zaslišijo za seboj topot konjskih kopit. Glej, za njimi jaha oderuh. Rad bi prišel hitro v mesto. Polna torba denarja mu visi ob sedlu.

Oderuh pozdravi in hoče dalje. Ali ga potepuhi ustavijo in prosijo milodara iz torbe.

»Nič nimam!« pravi oderuh. »V torbi so sami računi mojih dolžnikov.«

Pa pravi najmlajši brat: »Če je tako, pa si ravno tak revež kot mi. Stopi s konja in poklekni z nami k znamenju. Poprosimo Boga, da se nas usmili.«

In je oderuh res moral s konja. Privezali so konja k drevesu ter ukazali kužku naj ga čuva. Sami pa so stopili k znamenju in glasno molili in prisrčno prosili Boga, naj jim pomore v nesreči.

Po molitvi pravi spet najmlajši:

»Meni se vse tako zdi, da nas je Bog rešil skrbi!«
In steče h konju ter odveže torbo.

»Joj,« pravi, »vsi računi so se izpremenili v zlato!«

Zaman se oderuh zviija in zaman trdi, da je zlato njegovo.

»Le torba je tvoja in četrtnina zaklada!« pravijo bratje in si razdele zlato. Četrtnino dajo oderuhu, ker je tudi z njimi Boga za pomoč prosil.

Veselo so se bratje vrnili domov, da začno novo življenje. Nič več niso bili trudni. Veselo so žvižgali in prepevali. Najbolj veselo pa je kužek mahal z repom.

ZIMSKO VESELJE

Ravan je bela, bel je breg,
zapadel vseokrog je sneg.
Otroci v hišah ne vzdržijo,
tja ven, na beli sneg hitijo.
Ne minejo minute tri —
in že sneženi mož stoji.

Ker fantom nič ni do počitka,
razvname brž se huda bitka.
Tu Abesinci so, — tam Lahi,
so eni drzni, drugi plahi

in kepe bele letajo,
ozračje vse prepletajo,
to bombe so in to šrapneli,
gorje, če koga bi zadeli!

Pa brž so vsi se razbežali,
nekje so sanke poiskali
in zdaj jih je sam smeh in vrisk,
v dolino švigajo kot blisk!

Nekomu v glavo misel šine:
 »Na noge navežimo kline!«
 Drsalke brž si pritrdijo,
 na zmrzli ribnik se spustijo.

A Tonček mali, premeteni,
 za te stvari se še ne zmeni,
 si zveže dogo na nogé
 in brž v rokó še preklji dve.
 Zdaj glejte ga: smuk — smuk!
 Zanaša ga — — — naenkrat: ruk!
 Leži junak na belih tleh,
 okoli se razlega smeh.
 Tako gre smuka gori, doli,
 vse to po Sicherlovi šoli.

To smeh je, vrisk, — to je veselje!
 In neprestano nove želje!
 Žarijo lica, prej še blede,
 iz noska drobna svečka gleda.
 Mraz že zajeda se v rokó,
 a v srcih je še vsem topló.

Medtem očetov krepke roke,
 pa trudijo se za otroke —
 in smreke v gozdu padajo,
 jih na sani nakladajo,
 po snegu vozijo jih v vas,
 le da ne bo otrokom mraz.

Šele, ko v vasi na večer
 oznanja zvon pokoj in mir,
 preneha bitka, vrišč in lov
 in »športniki« gredó domov.

Kako na mizo zdaj strmijo,
 kjer v skledi emoki se kadijo!
 Kako vse tekne in diši! —
 Vse to se jutri ponovi.

OD BOMBAŽA DO PREJE

Dve uri ogleda v litijski predilnici

Litija, metropola — to je glavno mesto — Zasavja, je kar najbolj tesno povezana s predilnico. Ta daje našemu prebivalstvu zaslužka že pol stoletja. A ne le tistim, ki so naseljeni v številnih tovarniških domovih, temveč tudi onim, ki hodijo na delo izpred kmečkih krovov vsak dan po uro hoda ali pa celo več.

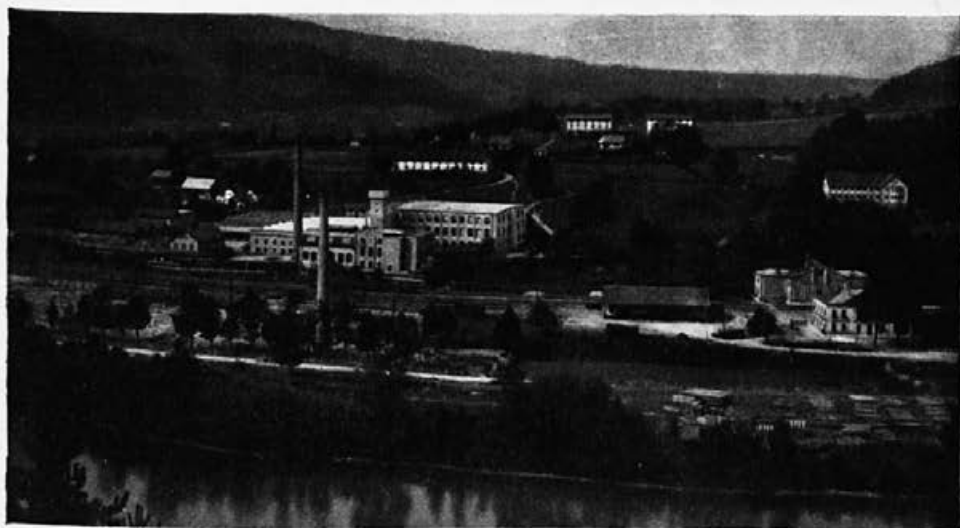
V litijski predilnici, ki je med največjim v naši državi, teče delo nenehoma od ranega ponedeljka pa do sobote kasno v noč. Le ob nedeljah se ustavijo marljivi prsti šeststotih delavcev, ogromni kotli pa ne ugasnejo niti ta dan. Preveč težko bi jih oživel na novo, ko bi jim pogasili pljuča... Ker imajo dela dovolj, jim je vsak trenutek dragocen. Sredi dela ne sprejemajo radi obiskov. Star običaj je, da ne prideš na ogled tovarne nenapovedan. Zato sem spo-

ročil predilniškemu ravnatelju željo urednika »Našega roda«, da bi rad prikazal svojim mladim čitateljem obratovanje predilnice.

Po pritrdilnem odgovoru sta me ljubezno sprejela predilniški ravnatelj in inženjer. Brž smo krenili na ogled skozi tovarniške oddelke. Vodila sta me po poti, ki jo napravi bombaž od trenutka, ko dospe v tovarno pa do takrat, ko jo zapusti kot gotov izdelek.

Iz daljnih dežel po tekočem traku v tovarno

Krenili smo k vrsti vagonov, ki so jih prav tedaj potegnili po posebnem tovarniškem tiru z litijskega kolodvora v predilniško skladišče. Delavci so izlagali bombaževe bale. Bombaž rabijo kot sirovino in ga dobivajo deloma iz Amerike, deloma iz Indije.

Pogled na predilnico v Litiji. V desnem kotu spredaj je litijska postaja. Vsa ostala poslopja so last predilnice

Na majhnih vagončkih odvažajo bale — ameriške tehtajo po 230 kg, one iz Indije pa po 181 kg — k prvemu stroju, ki se imenuje trgač. Namesto čeljusti in jezika mu služi tekoči trak. Vrta se neprestano in si donaša s pomočjo tekočega traka ogromne grizljaje v požrešno, nikdar nasitno žrelo. Nekako tako si jih domika, kakor muli krava travo. Strojev gobec ima krepke jeklene kavljave. Ž njimi trga in drobi bombaž na drobne kosce. Posebne rešetke potegujejo iz bombaža različno umazanijo in prah, ki se je nabral v beli sirovini na dolgi poti, ter jo odmetavajo v posebne skrinje.

Kosmiči romajo po zračni pošti

Prečiščene kose potiskajo posebne naprave v debelo cev. S pomočjo ventilatorjev ženejo stroji skozi cev močno stisnjen zrak. Bombaževi kosmi beže, kakor bi jih gonil sam hudir. Cevi so speljane v gornje tovarniške prostore, kjer se nahajajo skladiščni oddelki za posamezne bombaževe mešanice.

»Zdaj pa brž za temi kosmiči!«, ukažeta moja vodnika. Naglo se spenjamo po stopnicah, seveda kosmičev več ne ujамemo. Gori so prišli že davno, davno pred nami. Med potjo odpremo poklopec na cevi: kar bliska se pred očmi, ko hitijo mimo bombaževi kosmi, gnani od stisnjenega zraka. Bombaž prasketa in poka na potovanju po cevi. Raztolmačijo mi, da povzroča ta šunder droben prah, ki je ostal še v bombažu. Včasih je vmes še celo kak droben kamenček. Zaradi vrtoglave naglice se zadeva v rob cevi tako močno, da ukreše pri tem iskro... in bombaž se vname. Požar bi bil neizogiben, ko bi ne imeli pri rokah pripomočkov zoper take nezgode. Po stenah so pritrjeni številni Minimaxi — priročne gasilske priprave, — ob stroju pa vise tudi mnogi z vodo napolnjeni kebljički.

Živder - žavder v čistilnici

Kadar rabijo bombaž, ga zvlečejo iz zaloge in kosmi pridejo spet v nov trgač, ki jih razgrize in zrahlja. Zato je tudi v gornjih prostorih obilo drobnega prahu, ki se vseda delavcem povsod: na roke, lase, rokave... da so podobni možičkom iz božične pravljice.

Bombažev kosmič dospe med železne valje, ki ga splastijo. Nato ga odpošljejo z zračno pošto po cevi v čistilnico.

Stopimo še tjakaj!

Uboge naše oči in uboga naša ušesa!

Pod stropom velike dvorane — dolga je 22 m, široka 18 m — so nameščene železne osi in na njih teko kolesa. Kdo bi jih utegnil šteti!? Pogonski jermeni švigajo pod stropom semintja in delajo tak nemir, da se razumevamo med seboj le z največjo težavo. Pa še takrat moraš svojemu sobesedniku naslcniti usta na uho in kričati vanj, kakor bi si bila v jezi do smrti.

V čistilnici zvijajo stroji bombaž v zvitke. Ko so bale dovolj zrejene, jih nalagajo na majhne vozičke. Poseben delavec jih ves čas prevaža v sosednjo še večjo dvorano. Pridružimo se mu še mi!

Ples razdivjanih vretenc v predpredilnici

Zdaj smo v predpredilnici. Spet obupna slika za naše oči in strahotna godba za naša ušesa. Pogonska jermena tekajo zdaj od stropa proti tlom in spet nazaj. Stroji nadomeščajo tu na stotine nežnih prstkov, ki spreminjajo zajetne bale v pajčevino, kakor misel tenko. Pajčevinasta ploskev polzi po drobnih valjih, na drugem koncu stroja se že zvija v nitke. Na naslednjih strojih zvijajo po več drobnih nitk v vrvice, na kar jih prestrežejo v podstavljene železne lonce.

Mimo švigajočih jermenov in ropotajočih strojev pridemo v sosednji predel. Pazi, da te ne zgrabi med potjo požrešno jermenje. Bilo bi joj, ko bi te zasukalo grabelljivo kolesje in te zavrtelo pod strop...

Med stroji selfaktorji, ki se po dvorani šetajo

Najbolj zanimivi stroji so selfaktorji. Ta beseda je angleška, kakor so angleška imena tudi drugih strojev, ki jih pozna predilniška stroka. Večino teh strojev so namreč izumili Angleži, kjer je tekstilna industrija najbolj razširjena. Selfaktor izdeluje in navija prejo in bi mu po naše dejali predilni stroj. Je to orjaška pletilka dolga 36 m. En del selfaktorja stoji trdno, drugi je premakljiv in leži na kolescih. Ta hodi neprestano tri korake naprej, tri ko-

Selfaktorji (samohodci). Vsi ti stroji so na kolesih in se premikajo naprej in nazaj

rake nazaj. Nitke so vedno napete in se navijajo na vretenca. Kadar je stroj v raztegnjenem stanju, naredi vtis orjaške harmonike na strunc. Predstavlajte si tako godalo 36 m dolgo, ki se po večkrat v minuti raztegne in sklopi in pri tem zabrenka 900 strun. Toliko niti prede stroj ob enem. Koliko je v dvorani selfaktorjev — ne vem. Tudi teh nisem štel. Tovarniška tajnost! Vidiš le, da so pri selfaktorjih zaposleni delavci z različnimi nalogami in se delijo v predilce, sukače in natikače. Budno hodijo ob strojih gorj in doli. Pretrgano nit zlepijo z vso naglico. Kadar pa so vretenca dovolj navita, pohite ob strojih naglih nog in jih po več hkratu posnemajo s stroja, zatem pa natikajo nove papirnate nastavke, na železne palčice, kamor se potem navija nova preja. Tu je treba hitre postrežbe, kajti ta čas stroj stoji in čaka. Da je čas zlato, opaziš tu še prav posebej. Dekleta so pregreta, brez nogavic tekajo med stroji in delavci, ki odvažajo rejena vretenca so brez sukničev. Skozi ogromna okna — saj so skodraj vse stene steklene — pa strmiš v zasneženo pokrajino in ob oknih vise ledene sveče...

Ko si ogledaš tudi dvorano šklepetajočih selfaktorjev, si v glavnem spoznal vse, kar nudi predilnica radovednemu gostu. Ostale delavnice služijo predilnici le bolj za pripomoček. Tako n. pr. izdelujejo kar doma papirnate cevke, na katere potem stroji navijajo prejo. Litijska deca uporablja te cevke tudi za podaljške majhnih svinčnikov.

V novem oddelku stoje pred stroji številni lonci. Iz njih odvijajo marljiva kolesca dolge bele klobase. Bombaž teče skozi stroje in nežni kosmiči odletavajo po delavkah.

Ti stroji navijajo bombaž na vretena. Kakšna so? Ne poznate igre z lesenim volkom? Okrog ošpičenega kosa valjastega lesa navijate vrvice, na kar jo sunkoma odvijete. Volk zapleše pred vami, kakor razdivjana frtavka... Zdaj poznate volka, po nekod prav priljubljeno otroško igračo. Zdaj pa si tudi lahko predstavljate ta tovarniški oddelek, kjer imate pred seboj deset, dvajset, sto, kaj!... več sto takih vrtavk, ki se sučejo v divjem diru, med plesom pa si navijajo okrog sebe prejo. Stroji in vretenca tolčejo in bijejo v divjaški takt: »žžžžžžžž«, da gre skozi ušesa.

Iz bombaža napravijo najprej predprejo

Ta čudaška godba je prav gotovo pozdrav novi tvarini, ki prihaja iz stroja. Iz bombaža, ki smo ga spremljali doslej skozi vse oddelke nastaja tu nova snov, ki ji pravimo predpreja.

Stroji dajejo predprejo v treh različnih debelinah. Najprej oddajajo debelo, v naslednjem stroju jo previjejo in razpredejo v srednjo debelino, naposled pa priteče tanka preja.

Uslužbenka pri teh strojih ima bistro oko in takoj opazi, če se je odtrgala katera izmed številnih niti. Hitro ustavi stroj, zveže pretrgano nit in divji ples se spet nadaljuje. Ko so se vsa vretenca dovolj zdebela, jih delavka pobere in zmeče v ozek voziček, ki ga nato potisnejo v predilnico, kakor se imenuje naslednja dvorana.

V predilniškem oddelku dežuje na povelje...

Že pri vratih ti udari v obraz topel in vlažen zrak. Po predpisih mora biti v tej dvorani 60 do 75% vlage. To dosegajo s posebnimi razpršilnimi pripravami, ki so nameščene na več krajih pod stropom. Gospod ravnatelj me je popeljal do teh naprav. »Zdaj bom napravil dež!...« je dejal smehljaje, nato je zavrtel enega izmed vzvodov in iz cevi je pričelo pršiti, nakar se je vlila v dvorano pravcata ploha, ko je vzvo-

de še bolj privil. Hip nato je seveda dež ustavil.

Na podoben način kakor v prejšnjih dvoranih pa predejo kolesa tudi tu v predilnici.

Motovilnica s presenečenji

Podamo se v sosednji oddelek v motovilnico, kjer odvijajo niti z vreten v štrene. Predivo v štrenah rabijo ročni tkalci, uporabljajo ga pa tudi za industrijske namene, ko ga kasneje v tovarniških tkalnicah barvajo ali le belijo.

Tudi v motovilnici opravljajo vse delo stroji, ki zavijajo in omotavajo štrene. V posebne zabojčke zmečejo določeno število štren, delavec pritisne na poseben vzvod in zavitek štren je že lepo zložen, zavit, povezan in prepleten s tovarniško znamko.

V oddelku, kjer budno čuva sv. Florijan

Podrobnega ogleda v svrhu poročanja v liste, zlasti glede posebnih načinov proizvodnje ne dovoljuje skoro nobena tovarna. To so pač skrivnosti, ki jih čuvajo vodstva le za sebe. Prav tako veljajo točni podatki o množini izdelanega blaga le za ozek krog tovarniških lastnikov in njih strokovnjakov. Iz teh razlogov ne morem natančneje opisati ogleda v nekaterih dvoranih, ki so tako obsežni prostori, da bi v njih kmetijske hiše kar plesale, saj so dolge 66 m, široke

Preja je gotova. Zvita v štrene gre zdaj v svet — v tkalnice

pa 36 m. V teh oddelkih je toliko strojev, da ti kar jemlje pogled. Čujem kakega zvedavega čitatelja, ki me vprašuje, koliko je teh strojev in kakšni so?

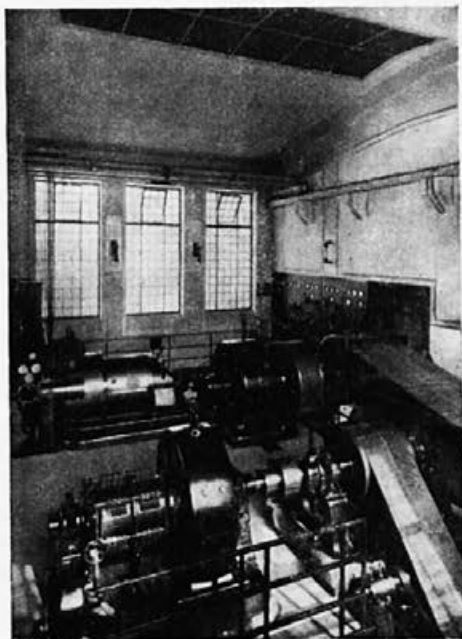
V opravičilo naj povem, da mi je bilo naročeno, naj jih ne štejem... za druge... in nisem jih štel. Da je tudi v teh ogromnih dvorinah ropot, kakor ob sodnem dnevu, pa lahko povem. Za primer požara v eni teh dvoran, pa je previdno preskrbljeno. Pod stropom so napeljane številne cevi, v nje je izpeljana voda iz velikega rezervarja vrhu predilniškega stolpa. Ta zajetna posoda drži 36 kubičnih metrov. Konci cevi pod stropom so iz posebnih kovinskih zlitin, ki se raztope že pri 65 stopinjah C. V trenutku, ko nastane pri enem izmed teh strojev požar, se odpre stropna cev kar sama od sebe in brizga močne vodne curke. Vsak curek ima svoje požarno območje po štiri metre na vsako stran. Zares iznajdljive naprave! Izkazale so se pred nekaj leti imenitno. Takrat se je vnela v tem oddelku bombaževina in cevke so se res odprle same od sebe, sipale so vodo toliko časa, da so se pogreznile vse naprave v vodo in požar je bil udušen.

V požarnem oziru je tovarna sploh izborna zavarovana. Če bi kdaj prišla velika nesreča in bi izčrpala ves rezervoar na stolpu nad predilnico, ki lahko kdo sodii, da bi bilo nadaljnje gašenje onemogočeno. Za take, hujše primere, ki jih do sedaj še nikoli ni bilo, pa stojita na razpolago dva gasilska kotla. Pod enim tli vedno ogenj. Vedno: noč in dan. Saj pa so take varnostne naprave tudi umestne. V predilnici je vendar na vagone bombaža in preje ter drugih lahko vnetljivih snovi, ki gorijo kakor smodnik. Previdnost je zato res na mestu.

Pod pogonskim jermenom iz 80 volovskih kož

Že sem se hotel hvaležno posloviti, pa sta me ljubezniva vodnika povabila še v podzemlje. Zares, zdelo se mi je, kakor da sem prišel v pekel, taka vročina nas je zajela, ko smo stopili v ogromne podzemeljske prostore, kjer je nameščena tovarniška strojnica in poleg nje kurilnica. To so pljuča, srce in želodec tovarne. Kurjači tu ne

poznajo lopate za nalaganje premoga. Tega potegnejo v kurilnico kar iz skladišča na vagončkih in ga stresejo zviška v požrešna razbeljena žrela. Za lažjo primerjavo naj povem, da sta oba tovarniška »gašperčka« visoka po 18 m. Sveži zrak zajemata iz dimnika, ki je visok 42 m, 6 m pa je skritega v zemlji.

**Strojnica — turbinska centrala.
V desnem kotu ogromen jermen
iz 80 volovskih kož**

Radovedno smo odmaknili malo pokrovko, ki omogoča pogled v peč. Preplašeni smo odskočili, taka peklenska vročina je butnila v nas.

Strojnica ima 14 atmosfer pritiska ter deluje s silo 1500 konj. Pa ne mislite, da je zato podobna hlevu. Tu je vse umito in počiščeno. Nikjer ne najdete niti drobca praška. Kljub domačnosti pa obiskovalci tu trepetajo. Okrog njih brne kolesa, visoka po več metrov in plešejo jermena, kakor si jih težko predstavljate. Jermen, ki goni glavno kolesje je dolg 34 m, širok pa 120 cm. Zanj so potrebovali 80 volovskih kož. Previdno se mu odmikate, ko hitite pod njim. Tleska in tolče, da je vsakogar resnično

strah. Beži na sekundo po 36 m. Ko bi se utrgal in te oplazil, bi o tebi pričal le še krvavo mesnat madež...

Preja gre po vsej Jugoslaviji

Naposled smo stopili še v skladišče. Delavci hite nakladat prejo, shranjeno v enako velikih zabojih v vagone. Železnica jih bo razpeljala na različne kraje po naši državi. Litijska predilnica — last Mauthnerjevih dedičev — je med največjimi v Jugoslaviji in zalaga skoro vse jugoslovan-ske tkalnice. Največ blaga pa dostavlja svoji posestrimi: tkalnici v Št. Pavlu pri Preboldu, ki je last istega denarnega podjetja. V Št. Pavel gredo le vretena, štrene pa jemljejo tkalci.

V tkalnicah izdelujejo iz preje vse, kar si žele kupci

Ker ima tovarna vedno dovolj naročil, obratuje nepretrgoma v treh dnevnih posadiah — delavci pravijo šitih — po 8 ur. Prvi začno ob 6. uri zjutraj, naslednji pridejo ob 14. uri, tretji posad pa pričinja z delom ob 22. uri. Posadi se menjavajo vsakih 14 dni, takrat imajo v predilnici plačilni dan. Zaslužek je zadovoljiv, posebnost še, ker so v mnogih družinah zaposleni očetje

in matere, sinovi in hčere. Predilnica skrbi materinsko za svoje nameščence. Stanovanja imajo v lepih, velikih hišah. Na potnika, ki potuje mimo Litije z vlakom, napravljajo vtis modernega mesta, saj je ogromno dvorišče spremenjeno v velik park, kjer ima delavska otročad dovolj prilike, da se na svežem zraku razvedri in razigra.

Upravičeno si želi marsikdo, ki ga tare kriza brezposelnosti, da bi bil sprejet v veliko družbo »špinarjev« kakor se predilničarji nazivajo šaljivo med seboj.

Vem, najbolj pomanjkljiva je beseda takrat, ko je treba opisati delo pridnih rok in mnogih prečudnih strojev. Niti slike ne prikažejo tistega, kar nudi sprehod skozi ropotajoče delavnice. Še govoreči film bi ne dal točnih posnetkov. Zoper take nedostatke je le en izhod: pridi in oglej si delo pridnih rok sam... in boš spoznal, kako čudovito pot naredi bombaževa bala od vstopa v tovarno, pa do trenutka, ko jo zapusti kot preja na vretenu ali na špuli za kar rabi običajno po teden dni. Nato pa odpotuje v nadaljnje obdelovanje v tkalnice, kjer jo spremene v platno, nogavico, robec ali kar si poželi srce kupcev v najrazličnejših krajih naše države.

Jože Župančič.

KAKO SE LJUDJE POZDRAVLJAJO

Ljudje različnih narodnosti se tudi različno pozdravljajo. Ponekod pozdravljajo na tak način, da bi bili mi užaljeni, če bi nas kdo počastil s takim pozdravom. Ponekod n. pr. počaste znanca na cesti, če mu pokažejo jezik, ali ga popraskajo po obrazu ter ga opljujejo, kar je isto, kot če bi pri nas znanca pobožali.

V Nemčiji in Italiji so uvedli pozdrav z dviganjem rok. Tako so pozdravljali že stari Rimljani svoje cesarje. Ali tak pozdrav je običajen tudi pri Zulu — črncih v Afriki, ki pri tem izgovore še besedo »Sanibona«, kar pomeni nekak naš »dober dan«. Pri drugih afriških plemenih je pozdrav spet drugačen. V južni Afriki je pleme črncev, ki se tako-le pozdravlja: Ko se srečata prijatelja, poklekmeta drug pred drugim, si poljubljata roke, zibata telo na de-

sno in levo ter si želita vsemogočo srečo. Macri na nekem otoku Južnega morja božajo pri pozdravu drug drugemu nos.

Ako se sprehaja Kitajec po ulici in sreča znanca, ki ga ne mara pozdraviti, tedaj si zakrije obraz s pahljačo. Po veri Kitajcev postane na ta način neviden in znanec, ki ga je srečal ne sme zameriti. Kitajec ne podaja roke pri pozdravu, temveč strese svoje lastne roke na ta način, da sklene desno roko nad levo in položi palec desno nad palec leve roke. Pri tem se ne prestando priklanja in drsa z nogami po tleh.

Posebno važen je lep pozdrav Japoncev. Japonski otroci morajo vsako jutro pozdraviti svoje starše. Kleče morajo pred njimi sklanjati zgornji del telesa ter se dotakniti z rokami tal. Pri tem pa se mo-

rajo resno in dostojno držati. Enako se na Japonskem pozdravljajo tudi odrasli. Tudi oni se vržejo na kolena in se drug drugemu priklanljajo. Prebivalci otokov na severu Japonske pa se pozdravljajo, da dvignejo roke in se dotaknejo z dlanmi.

Na otoku Java se pozdravljajo slično kakor Japonci. Počepnejo na pete, se priklanljajo in razen tega se s sklenjenimi rokami dotaknejo čela. Kdor hoče pa posebno počastiti znanca, se pri tem okrene, da mu kaže hrbet. To pomeni, da je nevreden, da bi znanecu gledal v lice.

V Sprednji Indiji morajo ženske pred starejšim sorodnikom poklekniti in dvigniti njegovo nogo do svojega obraza. S tem dokazujejo svojo ponižnost in podrejenost.

Na posebno čuden način se pozdravljajo v Tibetu, ako hočejo koga posebno

počastiti. Najprej se odkrijejo, nato upogonejo levi uhelj naprej in končno še iztegnejo jezik. Mongoli v osrčju Azije se pozdravljajo tako: Prvi iztegne roke proti drugemu, drugi storj isto, a tako, da pridejo njegove roke pod roke prvega.

Posebno značilni so pozdravi Eskimov. Kadar obiše kako pleme drugo pleme, tedaj se vrše pravi pozdravni dvoboji. Drug drugega obdelujejo namreč s klofutami.

Najbolj čudno pa se pozdravlja mlada plemena Koroti v Južni Ameriki. Tam se ne božajo in poljubljujejo, temveč ob srečanju praskajo in opljujejo.

Za naše običaje so vsi ti načini pozdravljanja kaj čudni in nerazumljivi, čeprav se tudi pri nas večkrat zgodi, da se dva mlada prijatelja pozdravita kakor Eskimi, mladi prijateljci pa kakor Koroti.

ZANIMIVOSTI IZ ZDRAVILSTVA V ABESINIJU

Zdravilstvo v neguševi državi je še na zelo nizki stopnji. Sloni še vedno na copernijah in starih običajih. Duhovščina kopske cerkve pa ta način zdravljenja ne zatira, temveč se še celo sama z njim ukvarja in ima od tega mnogo koristi.

In vendar bi nobena dežela sveta tako ne potrebovala pravega načina zdravljenja, kot Abesinija, kjer strahovito razsajajo tropske in razne druge bolezni. Saj se po Abesiniji svobodno kreta samo gobavec nad 100.000. Zaradi nesposobnosti domačih »zdravnikov« umre vsako leto na tisoče in tisoče ljudi.

Abesinec je po naravi zelo odporen in prenese marsikaj, kar bi mi ne prenesli. Ali to še ne pomeni, da ne more oboleti. Po njegovem mnenju tudi ne oboli, temveč pravi, da je šel vanj zli duh ter ostal v njem. Zato je prva skrb bolnika, da skuša pregnati tega zlobnega iz svojega telesa. To skuša na ta način: zapre se v svoj tukul (okroglo zidana koča), se vleže na slamnjajočo, se pokrije z odejo preko glave in čaka ure in ure, da bi se zli duh naveličal in odšel. Šele če to ne pomaga, gre h kakemu čarodeju, ki mu da razna zdravila.

Domačini, posebno pa zdravniški čarodeji, poznajo celo vrsto zelišč, ki imajo

zdravilno moč. Zato neprestano pripravljajo iz takih zelišč razne pijače, ki jih izročajo bolnikom. Tudi razna mazila pripravljajo. Zanimivo pa je, da je skoro vsem mažam dodano žarko maslo. Maslo pa mora biti čim bolj žarko. Večkrat rabijo maslo, ki je že več let ležalo v kaki shrambi.

Posebno priljubljeno zdravilo, ki ne sme manjkati v nobeni abesinski koči, je maža, narejena iz krastače. Krastače spečejo na ognju, dokler ne zoglene, nato jih stolčejo v prah in prah zmešajo z žarkim maslom.

V Abesiniji so mrzlične bolezni zelo razširjene. Posebno malarija, ki zahteva vsako leto mnogo žrtev. Še nevarnejša pa je gobavost, posebno zato, ker Abesinec ne verjame, da je nalezljiva, temveč misli, da se podeduje. Gobavci se ne zdravijo, temveč si le lajšajo bolečine z neko tekočino, ki jo dobe od nekega drevesa, kihoko imenovanega. Vse ostalo prepuščajo usodi.

Abesinec je mnenja, da se bolezen izžene najprej z boleznijo. Od stekline napačenega bolnika zdravijo na ta način, da mu dajo jesti pepel steklega vola, ki so ga na grmadi zažgali. Oni si najbrž mislijo: Vol je večji od človeka, steklina vola je

hujša od človeške, tedaj bo steklina vola premagala človeško, ako se srečata.

V mnogih primerih pa se domači »zdravniki« sploh ne poslužujejo zdravil, temveč le čarodejnih rekov in besed, s katerimi menijo pregnati bolezen. Mnogokrat skušajo pomiriti ali pregnati zle duhove v bolniku s kako živaljo, ki jo žrtvujejo. Posebno kozli so za to kaj pripravni. K bolnikovem ležišču pripeljejo črnega in snežno belega kozla in ju zakoljejo. Če to ne pomaga, potem ni bolniku pomoči.

Tudi ranocelnike pozna Abesinija. Le-ti hodijo od vasi do vasi in operirajo bolnike. Zanimivo je opazovati njihov način zdrav-

ljenja. Ranjencu, ki ima v mesu še kroglo, ne izrežejo krogle iz telesa, temveč polože na rano neke vrste muh. Te muhe zgrizejo in razširijo rano, dokler se ne prikaže krogla, ki se da sedaj s lahkoto odstraniti.

Na čuden način šivajo rane ti »zdravniki«. Pri nas uporabljajo za to tanko svilo ali še tanjšo kovinsko žico ali pa posebne vrste šivank. Abesinski ranocelnik pa uporablja za to neke vrste mravelj. Te vrste imajo izredno močne, kleščam podobne čeljusti. Ko polože te mravlje na rano, zgrabijo v jezi s čeljustmi za robove rane. Ko se dobro zagrizajo, jim porežejo glave. V smrtnem krču se čeljusti mravelj tako stisnejo, da se rana resnično zapre.

JANKO SICHERL:

MLADI SMUČAR

Pustimo smuške like, pozabimo vse pike! V Planico odhitimo, skakanja se učimo! Po zraku tam fantični lete, korajžni ptiči. So mali skoki jim igrače — pri marsikomu je drugače, so reve tenke hlače. Ker padel je pri skoku, podoben belemu je cmoku. Po strmem bregu se vali, gledalci smejejo se vsi: »Haha, ta skakati ne zna.« Saj res ni častno za fantiča, če le po hlačah v dol pridriča. Dovolj naj bude naše šale, poskusimo zdaj skoke male!

Mali skoki so prav dobre vaje za pogumne mlade smučarje. Za par metrov skoka ne potrebujemo posebnih priprav. Skakalnico napravimo lahko hitro kar iz snega. Tudi posebnih smuč ni treba. Treba pa je izbrati za skok pripraven svet. Za zalet rabimo daljšo, gladko in nagnjeno snežino. Pod mostičkom naj bo viseč brežiček, ki se konča v lepo ravnino. Prava skakalnica izgleda takole:

n = nastopno mesto, n = naletišče, m = most, d = doskočišče, t = iztek

Smuški skok, ki ga izvajamo brez palic je daljinski in globinski skok obenem. V naletu dobimo brzino, na mostičku odsko-

čimo, padamo v zraku, pri vpadu spolzimo po močno nagnjenem doskočišču in se končno v ravnem izteku ustavimo.

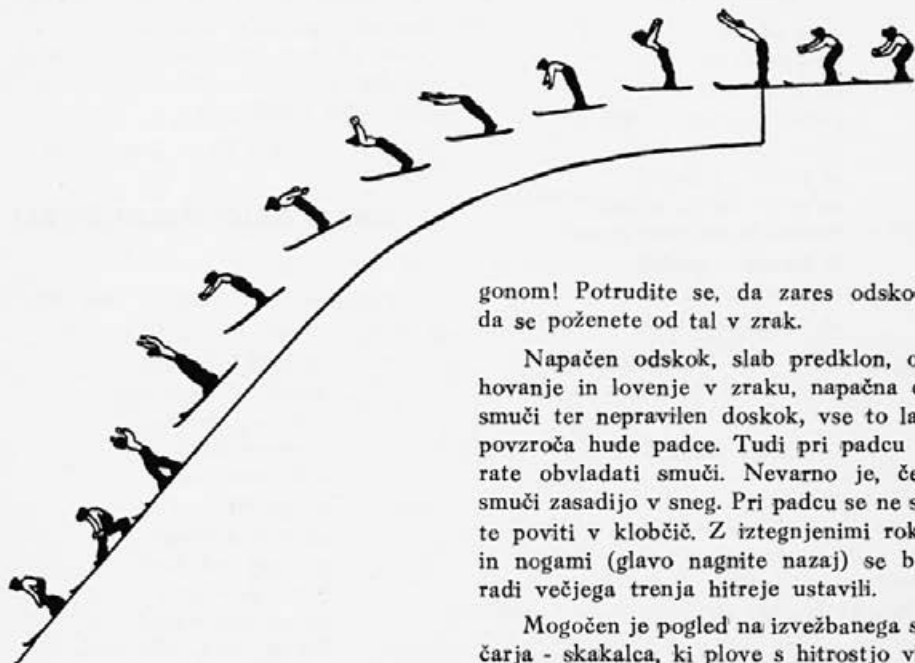
Sneg na skakalnici mora biti dobro poeptan. Posebno doskočišče pod mostičkom je treba s smučmi temeljito potolči in zgladiti v vseh smereh, da ne občutimo pri vpadu protiidarca strmine. Ne skakajte v celem, debelem, suhem ali celo v južnem snegu! Nevarni so skoki na ravno, vodoravno ploskev ali pa v neznanem svetu.

Za daljše skoke pa rabimo dolge, široke, trpežne smuč, ki imajo 1 do 3 žlebiče, posebna stremena in pa dobre maže.

Veliki skoki so mogoči le na umetno zgrajenih skakalnicah. Sledimo skakalcu! Na nastopnem mestu, vrh zaletišča, pregleda še enkrat, če so smuč v redu. V mirni, naravni in neprisljeni drži smukne po naletišču navzdol. Zmeren počep, trup nagnjen naprej, roke pred seboj, kolena in smuč tesno sklenjene in enako obremenjene. Po prehodu v smuk dobiva vedno večjo brzino. Že se bliža mostu. Preden pogleda jo krivine čez rob skakalnice, odskoči (odgon na celih stopalih). Bliskovito stegne noge ter se z naprej nagnjenim trupom odžene navpično kvišku. S sunkovitim, močnim zamahom rok skozi predročje v vzročje se sunkovito vzravna ter nagne naprej. Po odgonu začne padati. S kriljenjem rok uravnava predklon in ravnotežje. Smu-

čke drži ves čas ozko. S prsti pritiska polagoma navzdol, da se nagnejo smuči pravočasno vzporedno na visino in da dobi pravilno vpadno držo (pravokotno na strmino). Pri doskoku vpade zopet na strmi-

Odskok je najvažnejši del skoka. Od tega zavisi daljava in lepa, varna izvedba skoka. Pazite predvsem na varno in lepo držo, potem šele na dolžino skoka! Ne smuknite čez most samo z nakazanim od-

no. Sunek tal vzdrži z vpadnim korakom. Tik preden vpade na doskočišče, upogne nalahno koleno ter pomakne eno nogo naprej in spolzi z obema smučkama naenkrat. Koleno upogiba vedno bolj v vpadni korak. Za dober doskok je potreben pravilen predklon, ki ga dobi že med letom. Po doskoku pride iz vpadnega koraka zopet hitro v navadno držo s sklenjenimi nogami in se končno v izteku ustavi.

gonom! Potrudite se, da zares odskočite, da se poženete od tal v zrak.

Napačen odskok, slab predklon, omahovanje in lovenje v zraku, napačna drža smuči ter nepravilen doskok, vse to lahko povzroča hude padce. Tudi pri padcu morate obvladati smuči. Nevarno je, če se smuči zasadijo v sneg. Pri padcu se ne smete poviti v klobčič. Z iztegnjenimi rokami in nogami (glavo nagnite nazaj) se boste radi večjega trenja hitreje ustavili.

Mogočen je pogled na izvežbanega smučarja - skakalca, ki plove s hitrostjo vlaka po zraku. To je jadralni polet človeka-ptice. Višek smučarske umetnosti nam nudijo skoki na skakalnici v Planici, kjer so dosegli svetovni skakalci skoraj 100 meterske skoke. Po prožnem odskoku so strumno krilili po zraku, gladko spolzeli po doskoku ter se spretno zaustavili sredi očarane tisočglave množice. Vsi so bili nekoč majhni kakor Vi — so smučali, poskušali in vadili, privadili, obvladali, zavladali.

**Tako
skačejo mojstri**

NAŠ SOSED

Stari dedek,
ob palčico se opira
ter si znoj otira.
Pravljico nam je pravil,
kako je zmaja davil,
in puško je imel,
na srečo zmaja je zadel.
Potem je pri peči zaspal
in kmalu zasmrčal;
tako močno je vlekel meh,
da se je znašel na tleh.

Franc Šmajš,
v. n. šola v Braslovčah

MOJ BOŽIČ

Božič siromaka je bil pri nas. Nismo imeli ne jaslic, ne božičnega drevesa. Sveti večer je bil pri nas v temi, ker nismo imeli ne petroleja, ne sveč. Najtežje je, če ni pri hiši kruha, ker je naš ata brez posla. Zato tudi nismo imeli nič potic. Za zajtrk smo jedli fižol, kuhan prejšnjega dne, po kosilo pa je šla mamica na Rakovnik. Prinesla je juho in krompir. To je bilo naše božično kosilo in večerja. Ko sem šla k sosedovim na obisk, sem tam videla veliko božično drevesce. Hudo mi je bilo pri srečanju in sem si mislila: »Če bi bilo moje!« Videla sem tudi lepe jaslice in mnogo pastircev, hrib pa je bil iz lepega zelenega mahu in po njem so vodile z belim peskom posute ceste. Moje jaslice pa so bile na Rakovniku v cerkvi. K tem jaslicam sem vzela s seboj tudi malega bratca. Jaslice so bile kot žive.

Pavla Maček,
osnovna šola v Lichtenturnu v Ljubljani.

DRAGI „MAŠ ROD“!

Čeravno sem že pet let Tvoja naročnica, Ti danes prvič pišem. Napisala Ti bom zgodbo, ki mi jo je pripovedoval moj ded.

Mestni gospod se pelje s svojim sinčkom Matjažkom v avtomobilu. Gospod je

bil zelo dobre volje, ter sname sinku kapo in jo skrije. »Očka, kam si dal mojo čepico?« reče sinček. »Skozi okno sem jo vrgel.« »Joj! Joj!« zaveka Matjažek. »Nič se ne boj, jaz znam coprati.« Matjažek široko odpre oči. Tedaj očka zažvižga, ter skrivoma privleče izza hrbta kapo. Matjažku oči kar žarijo od občudovanja. Kar nenadno Matjažek vrže kapo skozi okno. »Očka, daj zažvižgaj.«

Jan Deša, Zagorje ob Savi.

DRAGI REJCI MALIH ŽIVALI

Šenkov Turn.

Pošiljam Vam rešitev Vaše uganke v 3. številki. »Našega roda«, ki se glasi:

»Kikiriki, kikiriki
petelinček naš ljubi
podnevi, ponoči
prepeva, kriči.
Zaspance, lenuhe
in pridne budi;
ga ceni gospoda,
ga ceni naš kmet,
petelinu soseda
je strah in trepet.
Ponoči on poje?
Poje, oj, poje!
Ne rabi nič not;
kar ljubko miži,
iz malega srca
mu pesem kipi:
Kikiriki, kikiriki!«

Pozdravlja Vas

Kristan Marija Vera iz Adlešič, p. Črnomelj.

DRAGI „NAŠ ROD“!

Naše Jezersko je obmejna vas. Mejimo na republiko Avstrijo. Smo čisto v skrajnem kotičku naše domovine. Imamo avtobusno zvezo s Kranjem. Poleti nas obišče mnogo letoviščarjev. Ker smo v okrilju gozdov, je tukaj jako zdrav in čist gorski zrak.

Poljskih pridelkov pridelamo le malo in sicer: rž, oves, ječmen, krompir, kolera-bo, repo in zelje. Govedo se okrepi poleti na planinah. Tam so sočni pašniki.

Marica Kumer,
v. nar. šola na Jezerskem

O ANGORSKEM KUNCU

V zadnji številki »Našega roda« ste videli sliko angorskega kunca. Je to prav lep zajček bele barve, teže okoli 3 kg in zelo dolge dlake, ki ji pravimo tudi volna. Ta volna je izredno mehka, lahka in je skoraj na las podobna vati. To volno uporabljajo danes vse bolj in bolj za napravo toplih nogavic, rokavic, jopic, kopic itd. In zakaj? Zato, ker je oblačilo iz te volne veliko toplejše in varuje človeka prehlada in revmatizma. Zaradi tega je ta volna zelo draga, saj stane 1 kg angorske preje 1000 Din. Mali klopčič angorske preje, ki tehta komaj 15 g, stane že 15 Din.

Volno, ki jo pridobivamo od teh kuncev, vnovčujemo v inozemstvu po 250 Din za kg. Celih 750 Din denarja ostane torej v inozemstvu samo pri enem kg volne, ki jo predelajo v nit. Vnovčevati pa moremo le v tujino, ker nimamo pri nas še takih tovarn za predelavo angorske volne in tudi ne premoremo še dovolj volne, da bi se izplačalo ustanoviti tako tovarno.

Ako računamo, da dobimo od treh odraslih kuncev na leto 1 kg volne v vrednosti recimo samo 200 Din in bi po naših šolah v dravski banovini vsaj v vsakem razredu bil po en deček ali ena deklica, ki bi bila gojiteljica samo treh angorskih kuncev, bi pri nas pridelali približno 5 tisoč kg te volne v skupni vrednosti 1 milijon dinarjev. Danes pa vse leto ne spravimo skupaj niti 100 kg. Koliko bi to pomenilo za izboljšanje našega gospodarstva, je vsakomur jasno.

In prav v teh dneh gospodarske krize in brezposelnosti bi bilo na mestu, da tudi mi šolarji stopimo na plan in skušamo po svojih močeh pomagati na ta način, da pričnemo z rejo angorskih kuncev. Ta način samopomoči je za nas najbolj primeren, obenem pa bomo imeli primerno zaposlitev v prostem času, zraven pa tudi vedno dovolj zabave. Na ta način se vadimo gospodarstva v malem, da bomo večji gospodarstva v velikem. Poleg tega pa je tudi reja malih živali neposreden vzrok, da ljubimo naše živalce. Kdor pa ljubi živalce, ta je vedno dober človek.

Smatramo naš klic za vstop v naše rejske vrste za nujen in Vas vabimo, da se odzovete in pišete na našo šolo Šenkov turn. V prihodnjih številkah bomo pa podrobno obravnavali o negi in vzgoji angorskih kuncev. Vsak šolar, kjer premorejo doma vsaj malo vrtička, naj postane rejec angorskih kuncev.

Zanko - uganke iz 3. številke »Našega roda« ste pravilno pogodili, da je ta živalca naš petelin, ki poje vedno brez not. Nagrade prejmejo: Kristan Marija-Vera iz Adlešičev, ki je napravila kar celo pesemco, ki je objavljena in prejme štajersko putko. Homan Slavko iz Škofje Loke prejme par golobov. Par morskih praščekov pa prejme Činkole Franc iz Škocijana. — Rešitev najboljšega spisa: Ljubite živali priobčimo prihodnjič.

Še nekaj! Prebivalci vasi Butale so bili zelo nejevoljni na peteline, ker so jih vedno budili prezgodaj. Pa so pogruntali način, kako zabraniti prezgodnje petelinje petje. Odslej naprej vedno lahko spe do poznih jutranjih ur. Kako so to napravili?

Nagrad troje: 1. Mlad kužek volčjak. 2. Činčilski kunec. 3. Pritlikava putka.

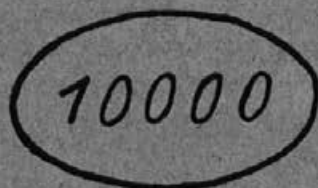
Najlepše Vas pozdravljajo

ŠENKOVTURNŠKI REJCI MALIH ŽIVALI

Cicibanus Coprianus

1. Cicibančki danes dobite zopet trd oreh. Napišite število 10000 obdano s krogom — ampak kar v eni potezi, da bo izgledalo tako:

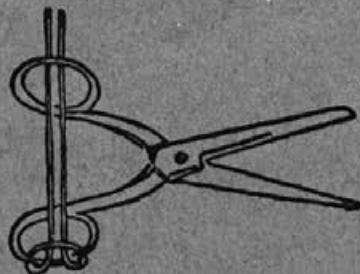
2. Zdaj pa še eno: na papir narišite 3 kroge; pod vsakega napišite zaporedne številke 1, 2 in 3.

Na krog 1 položite 4 kovane novce. Čisto spodaj dvodinarskega, nanj enodinarskega, na tega takega za 25 p in čisto na vrh enega za 50 p. Tako nastane stolp, spodaj širok, zgoraj ozek.

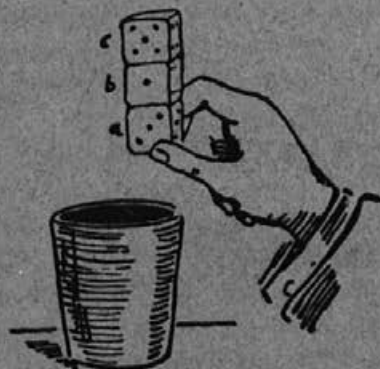
Naloga je, da s petnajstkratno prestavitvijo novcev iz kroga 1 na krog 2 in 3 prenesete ves stolp na krog 3 pod pogojem da vsakokrat prestavite samo en novce in da pride vedno manjši novce na večjega (ako ne stoji ravno en sam novce na krogu).

3. Pa še nekaj lažjega: Okrog ročaja škarij zavežem vrvo, kot kaže slika.

Oba konca vrve držim v roki. Naloga je, odviti vrvo z ročaja škarij, ne da bi izpustili konce vrve z roke.

4. Vzemite med prste 3 kocke, kakor kaže slika. Zacoprajte, kakor veste in znate, da bo padla kocka a v pehar, obdržati pa morate med prsti kocko b, na nji pa mora ostati kocka c.

5. Pa še eno računsko čudo za nameček. Izračunajte, koliko je:

$$9 + 8 + 7 + 6 + 5 + 4 + 3 + 2 + 1 = ?$$

$$1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6 + 7 + 8 + 9 = ?$$

$$? + ? + ? + ? + ? + ? + ? + ? + ? + ? = ?$$

Od števil v prvi vrsti odštejte v drugi vrsti napisana števila. Končne vsote vseh treh vrst bodo presenetljive!

Sedaj pa na delo, da bodo vse rešitve pravilne, kakor so bile zadnjič, ko so skoro vsi uganili, da gre na jadrnico več ljudi kot na parnik.

Klišeje

eno- ali večbarvne za časopise, knjige, razglednice itd. izdeluje

klišarna

»Jugografika«

LJUBLJANA, Sv. Petra nasip 23